

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KIERNOZIA
NA LATA 2023-2032**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII.....	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	14
III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE. OBSZARY PROBLEMOWE	15
1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	15
2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I PROBLEM BEZROBOCIA	22
3. PRZEZWYCIĘŻANIE TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH I WSPIERANIE RODZIN... ..	27
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROCES STARZENIA SIĘ	39
5. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	43
6. DZIAŁANIA GMINY W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19.....	51
7. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	52
8. EDUKACJA I WYCHOWANIE, OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3.	57
9. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	58
10. EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA	61
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	64
12. KWESTIA UCHODźCÓW	65
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”	66
14. ANALIZA SWOT	81
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	85
IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	88
V. PROGRAMY I PROJEKTY.....	103
VI. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII.....	104
SPIS TABEL I WYKRESÓW	107

WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi służących na poziomie lokalnym realizacji polityki społecznej. Przedstawia koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji tej polityki, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kiernozia została przygotowana na lata 2023-2032. Powstała w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kiernozi w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, poza przedstawicielami sektora pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z sześciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje ogólną charakterystykę gminy, z kolei trzecia część zawiera diagnozę sytuacji społecznej na jej terenie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została

przeprowadzona w następujących obszarach: *Ubóstwo i wykluczenie społeczne; Potencjał gospodarczy i problem bezrobocia; Przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych i wspieranie rodzin, Sytuacja demograficzna i Proces starzenia się, Zdrowie i problem niepełnosprawności; Działania gminy w związku z pandemią Covid-19; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Edukacja i Wychowanie, Opieka nad dziećmi do lat 3.; Kultura, Sport, Rekreacja i Turystyka; Ekonomia społeczna i solidarna; Bezpieczeństwo publiczne; Kwestia uchodźców.*

W czwartej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W piątej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Szósta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Istniejące obecnie ogromne zapotrzebowanie na myślenie i działanie strategiczne wymaga podkreślenia, że przygotowanie strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Za jego skuteczność odpowiedzialni są lokalni politycy, działacze, przedstawiciele instytucji gminnych współpracujący z administracją rządową i samorządową szczebla ponadgminnego, a także z przedstawicielami sektora prywatnego (tzw. „drugiego sektora”) oraz sektora ekonomii społecznej i solidarnej (tzw. „trzeciego sektora”). Tylko bowiem skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kiernozia na lata 2023-2032 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,
- ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kiernozia na lata 2023-2032 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,

- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku.

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczając pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa,

zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa.

W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 określa strategię wykorzystania funduszy europejskich w ramach polityk unijnych: polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027. Budżet dla Polski wynosi 76 mld euro.

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) i Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Około 60% funduszy z polityki spójności przekazanych zostanie do programów krajowych, m.in. z obszaru infrastruktury i środowiska, badań i wsparcia innowacyjności, rozwoju cyfrowego. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne w poszczególnych województwach.

Umowa Partnerstwa zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych, szesnastu programów regionalnych oraz programów współpracy transgranicznej i transnarodowej.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 jest dokumentem, który określa ramy strategiczne dla działań służących dalszemu ograniczaniu ubóstwa, rozwijaniu usług społecznych oraz wspieraniu integracji społecznej.

Głównym celem przyjętej polityki publicznej jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na następujących obszarach: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie bezdomności, rozwijanie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Dokument ustanawiając ramy strategiczne tak dla działań ogólnokrajowych, jak i regionalnych, umożliwia planowanie i realizację przedsięwzięć w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, finansowanych zarówno ze środków krajowych, jak i z funduszy europejskich, przewidzianych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej ma na celu wzmocnienie procesów dotyczących zwiększania spójności i solidarności społecznej, a także rozwoju lokalnego i społeczno-gospodarczego, w szczególności w wymiarze wspólnot lokalnych i samorządowych. Dokument wyznacza kluczowe kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

W programie przedstawiono przede wszystkim plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz kompleksową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, z uwzględnieniem roli innych przedstawicieli sektora administracji rządowej, a także jednostek samorządu terytorialnego i sektora ekonomii społecznej i solidarnej.

Działania przewidziane w dokumencie ujęto w czterech obszarach tematycznych: 1. Solidarna wspólnota lokalna (obejmuje działania dotyczące współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową), 2. Solidarny rynek pracy (zawiera działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej oraz określające warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego i najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach), 3. Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna (obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność), 4. Solidarne społeczeństwo (zawiera działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną).

Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki społecznej województwa.

Cel główny dokumentu zakłada poprawę jakości życia w regionie i równy dostęp mieszkańców do szans na rozwój w różnych sferach życia, a kierunki jego realizacji przewidują w ramach wyznaczonych celów: budowę silnych społeczności lokalnych opartych na współpracy i zaufaniu, prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym i wspierającym na rzecz dzieci i rodzin, poprawę jakości i dostępności systemu pieczy zastępczej i adopcji, kompleksowe wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej i placówek całodobowego pobytu, zapewnienie równego dostępu do opieki i edukacji włączającej jako wysokiej jakości edukacji dla wszystkich w całym województwie, poczynając od opieki żłobkowej, a kończąc na edukacji dorosłych, jak również dostosowanie systemu kształcenia, zwłaszcza zawodowego, do potrzeb rynku pracy, wzmacnianie spójności społecznej oraz rozwijanie kapitału kreatywnego w województwie poprzez wspieranie działań z obszaru kultury i edukacji kulturalnej, poprawę sytuacji materialnej mieszkańców województwa, ograniczenie okresu pozostawania bez pracy oraz wydłużenie okresu aktywności zawodowej, zapewnienie dobrego standardu mieszkań dla słabiej uposażonych oraz młodych mieszkańców województwa, promocję i wspieranie aktywnego stylu życia mieszkańców, a przez to poprawę stanu zdrowia.

Za ważne uznano również rozwój działań profilaktycznych oraz wsparcia zdrowotnego dla osób z niepełnosprawnościami, integrację społeczną i zawodową ww. osób, wsparcie dla osób z ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu, spójną politykę społeczną na rzecz osób z niepełnosprawnościami, włączenie społeczne, aktywność i wsparcie zdrowotne dla osób starszych, podniesienie świadomości społecznej poprzez edukację zdrowotną i profilaktykę uzależnień, wzrost skuteczności w obszarze redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej osób uzależnionych oraz ich bliskich, ograniczenie skali bezdomności, poprawę jakości życia osób doświadczających bezdomności (szczególnie w zakresie opieki zdrowotnej), zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców, zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej, z uwzględnieniem grup mieszkańców o szczególnych potrzebach (np. starszych i z niepełnosprawnością), rozwój aktywności społecznej i lokalnej, wzmocnienie podmiotów ekonomii społecznej w regionie i zwiększenie ich roli jako dostawcy usług i produktów odpowiadających lokalnym potrzebom oraz zwiększenie roli i jakości usług społecznych świadczonych w regionie.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Kiernozia jest gminą wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie łowickim. W obrębie powiatu łowickiego sąsiaduje z gminami Chaśno, Kocierzew Południowy i Zduny, a także z gminą Żychlin z powiatu kutnowskiego oraz z gminami z województwa mazowieckiego – z gminą Iłów z powiatu sochaczewskiego i gminami Pacyna i Sanniki z powiatu gostynińskiego.

Gmina zajmuje powierzchnię 76,23 km², co stanowi 7,71% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 20 sołectw: Brodne-Józefów, Brodne-Towarzystwo, Chrusle, Czerniew, Jadzień, Jerzewo, Kiernozia, Lasocin, Natolin Kiernoski, Niedzieliska, Osiny, Sokołów-Kolonia, Sokołów-Towarzystwo, Stępów, Teresew, Tydówka, Wiśniewo, Witusza, Wola Stębowska i Zamiary. Siedziba władz gminy znajduje się w Kiernozi.

Kiernozia leży w odległości 20 km od Łowicza, ok. 45 km od Płocka oraz 75 km od Łodzi i Warszawy. Gmina znajduje się przy skrzyżowaniu dawnych traktów z Płocka do Łowicza (obecnie droga wojewódzka nr 584). oraz z Kutna do Sochaczewa (droga powiatowa). Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe i gminne – długość gminnych dróg publicznych wynosi 110,113 km, w tym utwardzonych 84,632 km.

Obszar gminy położony jest na Równinie Kutnowskiej, nad rzeką Nidą będącą dopływem Bzury. W krajobrazie gminy dominują pola uprawne. Tereny obecnej gminy Kiernozia od początków państwa polskiego przypisane były do historycznej dzielnicy Mazowsza. Pierwsze wzmianki o osadzie nazywanej Kiernozią pochodzą z XIII wieku. W 1567 r. otrzymała ona prawa miejskie. W czasie potopu szwedzkiego Kiernozia została spalona. Przyjmuje się, że ponowne nadanie praw miejskich nastąpiło w 1784 r., kiedy Król Stanisław August wydał przywilej dla jarmarków w Kiernozi. W 1870 r. miejscowość bezpowrotnie utraciła prawa miasta, którego nie otrzymała do teraz. W 1918 r. Kiernozia przypisana została do powiatu gostynińskiego, a w 1922 r. do łowickiego, który wówczas przynależał do województwa mazowieckiego. Do atrakcji turystycznych gminy, świadczących o jej historii i dziedzictwie, należą: klasycystyczny Pałac Łączyńskich z początku XIX w. wraz z otaczającym go parkiem o powierzchni 7 ha, który prawdopodobnie powstał w XVIII w., Kościół parafialny pw. Św. Małgorzaty, pochodzący z XIII w. oraz dzwonnica przykościelna z 1522 r.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.

OBSZARY PROBLEMOWE

1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup, których zasoby – materialne, kulturowe i społeczne są ograniczone w stopniu wykluczającym je z normalnego sposobu życia w kraju, w którym mieszkają. Wyróżnia się dwie postaci ubóstwa: absolutne i relatywne. Ubóstwo absolutne definiowane jest jako niemożność zaspokojenia potrzeb uznawanych za podstawowe, natomiast ubóstwo relatywne jest przedstawiane jako forma nadmiernej nierówności społecznej.

Wykluczenie jest sytuacją oznaczającą niemożność uczestnictwa w życiu społecznym na jego wielu płaszczyznach – w życiu gospodarczym, politycznym i kulturowym poprzez brak dostępu do zasobów, dóbr i instytucji lub ograniczenie praw. Wykluczenie dotyka i może dotyczyć m.in. osoby w kryzysie bezdomności, starsze, samotne, z niepełnosprawnościami, w konflikcie z prawem, naruszające normy społeczne, ubogie, o ograniczonym dostępie do informacji.

Działania przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu zawarte są m.in. w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030”. Głównym ich założeniem jest tworzenie dla ludzi borykających się z ubóstwem i wykluczeniem perspektyw, szans i sposobności oraz zasobów, które przywrócą im możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Dla efektywnego podjęcia działań zaradczych istotne jest ustalenie źródeł problemu, a te w przypadku ubóstwa znajdują się zarówno w czynnikach ekonomicznych, jak i pozaekonomicznych. W literaturze przedmiotu przyczyny ubóstwa są podzielone na trzy grupy: osobowe, subiektywne oraz obiektywno-strukturalne. Przyczyny należące do pierwszej grupy są niezależne od jednostki i zalicza się do nich kalectwo, niepełnosprawność umysłową i fizyczną, choroby długotrwałe czy podeszły wiek. Osoby znajdujące się w tej grupie trafiły tam m.in. poprzez wady wrodzone, choroby czy w wyniku tragicznych zdarzeń losowych i nie są w stanie zapewnić sobie minimum egzystencji oraz brać swobodnego udziału w życiu społecznym. Druga grupa to obszar czynników subiektywnych, do której należą przyczyny zależne od jednostki. Zaliczamy do niej postawy i cechy charakteru osób dotkniętych przez ubóstwo, a są to m.in.: odmienny system

wartości od powszechnie obowiązującego w danej społeczności, brak zasad, niechęć do pracy, a także do nauki, nieuczciwość, niezaradność i niegospodarność, lenistwo. Grupa trzecia to przyczyny obiektywno-strukturalne – niezależne od woli jednostki czy grupy. Zalicza się do niej pomoc udzielaną przez państwo, gdyż poprzez świadczenia socjalne lub inne działania społeczeństwo może także utracić motywację do pracy i kształcenia się.

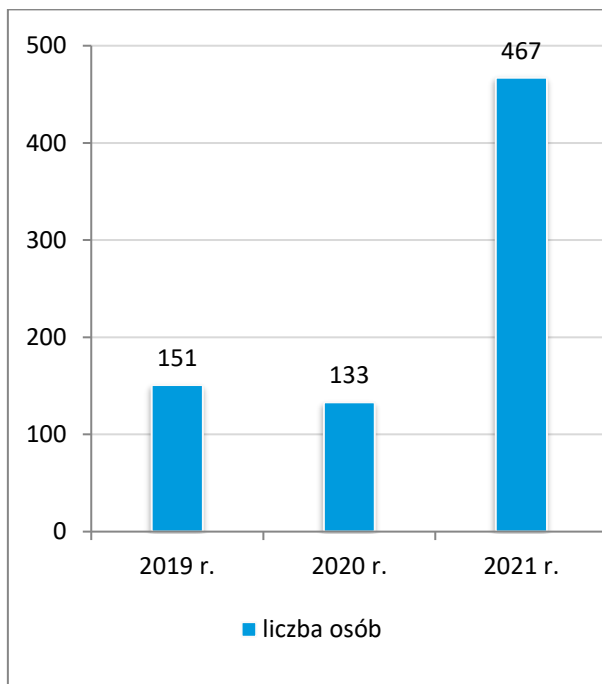
Ubóstwo i wykluczenie mogą mieć podobne przyczyny, zwykle różnorodne występujące na poziomie bliższym jednostce i rodzinie oraz odnoszące się do całych społeczeństw. Zagrożeniami są m.in.: starość, niepełnosprawność, choroby, śmierć w rodzinie, rozwód, konflikt z prawem, wychowanie się w rodzinie dysfunkcyjnej, z niskimi zasobami materialnymi i kulturowymi; dyskryminujące zachowania w miejscu pracy, zderzenie z negatywnymi stereotypami (z uwagi na płeć, pochodzenie, religię, kolor skóry)

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r. poniżej minimum egzystencji żyło prawie 2 mln Polaków. Zasięg skrajnego ubóstwa wzrósł w 2020 r. do poziomu 5,2% z 4,2%. w 2019 r. Biorąc pod uwagę liczbę ludności Polski w 2019 i 2020 r., wspomniane wskaźniki przekładają się na wzrost liczby osób objętych skrajnym ubóstwem o około 377 tys. W grupie wiekowej 0-17 lat, której liczebność w 2020 r. wyniosła 6.954.000, liczba osób objętych skrajnym ubóstwem była równa 410.286 (wskaźnik 5,9%). Populacja Polaków w wieku 18-64 lata wyniosła 22.771.000 – wśród nich ubóstwo skrajne dotyczyło 1.161.321 osób (wskaźnik 5,1%). Liczba ludności po 65. roku życia wyniosła 7.120.000, co przełożyło się na 313.280 seniorów żyjących w skrajnym ubóstwie (wskaźnik 4,4%). Z uwagi na obecną sytuację geopolityczną i spodziewaną recesję można przypuszczać, że wzrośnie zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

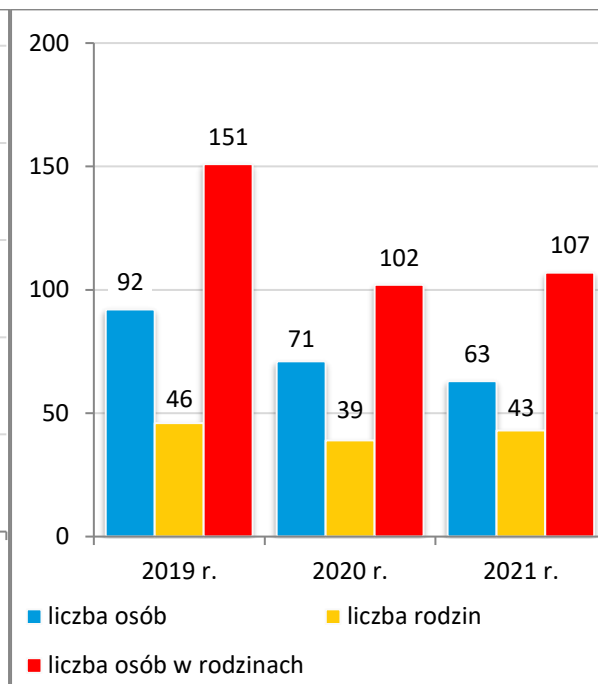
W gminie Kiernozia liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w 2021 r., była znacznie wyższa niż w latach 2019-2020 (151 w 2019 r., 133 w 2020 r., 467 w 2021 r.). Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie i świadczenie niepieniężne w latach 2020-2021, była niższa niż w 2019 r. (odpowiednio 151 i 111 w 2019 r., 102 i 66 w 2020 r., 107 i 56 w 2021 r.). Jednocześnie po spadku w 2020 r, rok później wzrosła liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenia pieniężne (65 w 2019 r., 38 w 2020 r., 51 w 2021 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 1. Osoby w gminie, którym w latach 2019-2021 udzielono pomocy i wsparcia

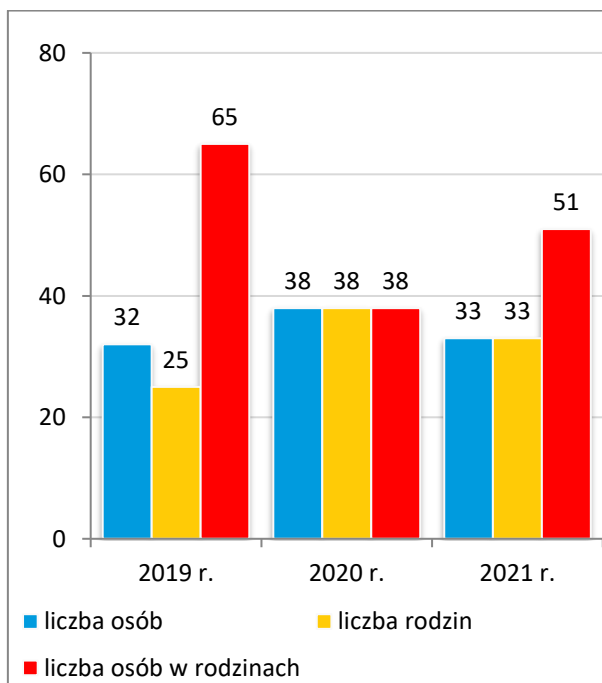

Wykres 2. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenie

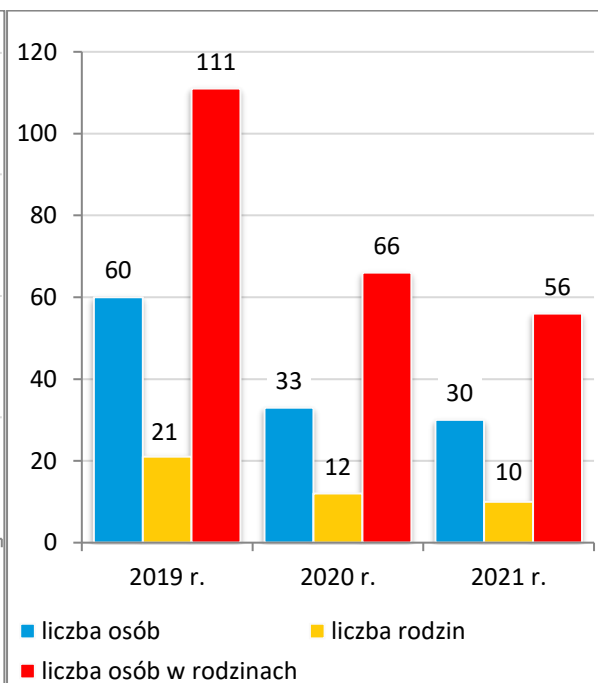

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Wykres 3. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenie pieniężne

Wykres 4. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenie niepieniężne

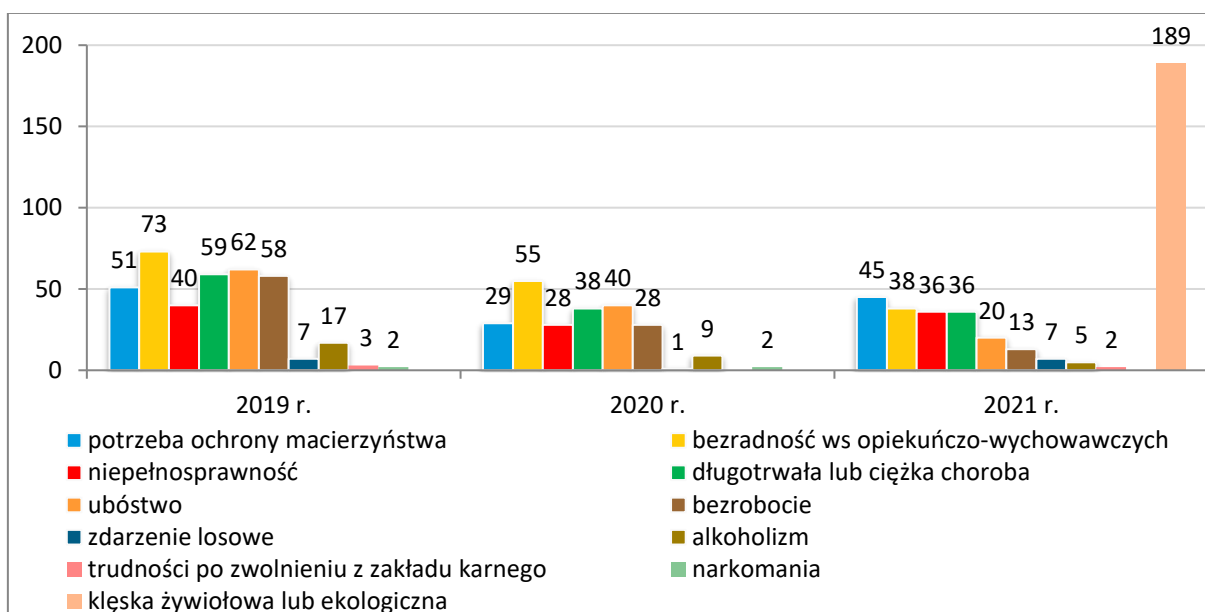

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Po spadku w 2020 r., rok później znacznie wzrosła liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (108 w 2019 r., 53 w 2020 r., 127 w 2021 r.), podobnie jak liczba przebywających w nich osób (165 w 2019 r., 53 w 2020 r., 467 w 2021 r.).

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2019-2020 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny wymagające ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz zmagające się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także dotknięte niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą oraz ubóstwem. Z kolei w 2021 r. największą grupą wśród odbiorców pomocy społecznej były rodziny dotknięte klęską żywiołową lub ekologiczną, która nawiedziła gminę. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

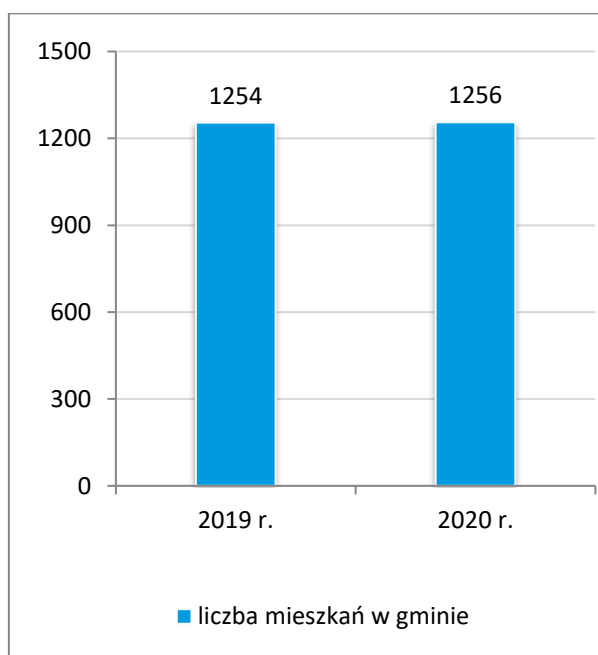
Po spadku w 2020 r., rok później wzrosła liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa i wielodzietności (51 w 2019 r., 29 w 2020 r., 45 w 2021 r.) i niepełnosprawności (40 w 2019 r., 28 w 2020 r., 36 w 2021 r.). Jednocześnie systematycznie spadała liczba odbiorców wsparcia zmagających się z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (z 73 w 2019 r. do 38 w 2021 r.), długotrwałą lub ciężką chorobę (z 59 w 2019 r. do 36 w 2021 r.), ubóstwa (z 62 w 2019 r. do 20 w 2021 r.), bezrobocia (z 58 w 2019 r. do 13 w 2021 r.).

Według badań Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 r. 20% Polaków żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa; znaczna większość z nich to osoby starsze i rodziny wielodzietne. Skala ta sprawia, że wiele rodzin nie jest w stanie samodzielnie zabezpieczyć swoich potrzeb mieszkaniowych na odpowiednim poziomie – Polska ma jeden z najniższych wskaźników liczby mieszkań na 1.000 mieszkańców (392) wśród krajów Unii Europejskiej. Z danych Eurostatu wynika z kolei, że na każdego mieszkańca Polski przypada 1,2 pokoju – to jeden z najgorszych wyników wśród krajów Wspólnoty. Blisko 37% Polaków mieszka w przeludnionych mieszkaniach.

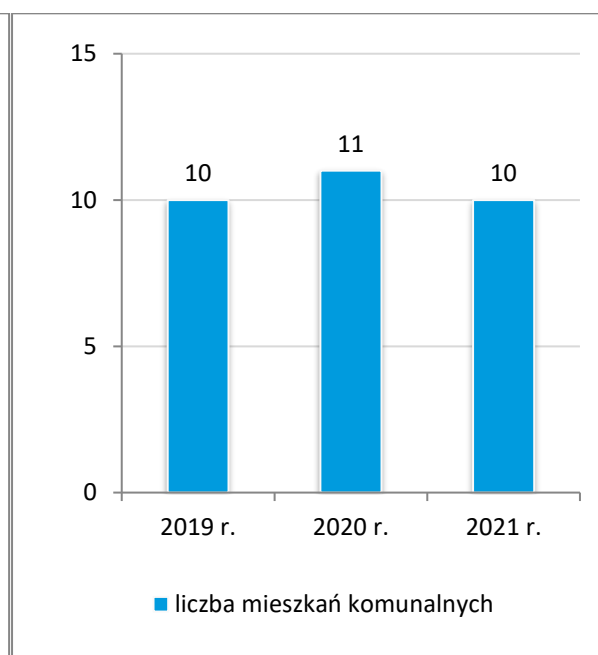
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r. liczba mieszkań w gminie zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim (z 1.254 w 2019 r. do 1.256 w 2020 r.; brak danych za 2021 r.). Z kolei z danych Urzędu Gminy w Kiernozi wynika, że w latach 2019-2021 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gminy była na podobnym poziomie (10 w 2019 r., 11 w 2020 r., 10 w 2021 r.). Wśród nich nie było wyodrębnionych mieszkań socjalnych.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Mieszkania w gminie w latach 2019-2020

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2019-2021

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Urząd Gminy w Kiernozi.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r. większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 90,6% mieszkań, ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 75,7% i 70,7% mieszkań, a centralne ogrzewanie 61,9% mieszkań w gminie. W gminie nie było sieci gazowej, jej mieszkańcy korzystali z butli gazowych.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe i energetyczne. Są to świadczenia pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2019-2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	3	3	3
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	3.258	1.298	2.669
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	2	2	3
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	226	97	251

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Problem ubóstwa i wykluczenia w szczególny sposób dotyka osoby będące w kryzysie bezdomności. Bezdomność wynika z wielu, często nakładających się na siebie przyczyn – zwykle jest to rozpad rodziny, uzależnienia, brak pracy, przemoc w rodzinie, zadłużenia i eksmisja, nierzadko zaburzenia osobowości.

Z „Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych”, które odbyło się w nocy z 13 na 14 lutego 2019 r., wynika, że w Polsce z problemem bezdomności zmaga się ok. 30,3 tys. osób – 82,1% stanowią mężczyźni, 14,6% kobiety, a pozostałe 3,3% dzieci. Zdecydowana większość z nich – 80% – przebywa w różnego rodzaju placówkach, a blisko 20% w miejscach niemieszkalnych, czyli np. w pustostanach, altanach działkowych, garażach. Ostatnie badania wykazały, że coraz częściej bezdomnością zagrożeni się młodzi ludzie opuszczający placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz młodzież z rodzin defaworyzowanych.

Udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom w kryzysie bezdomności to zadanie własne gmin. Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób w kryzysie bezdomności i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Kiernozia zjawisko bezdomności ma charakter jednostkowy, a pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Osobom w kryzysie bezdomności z gminy mogą być udzielane świadczenia pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych, a także w postaci schronienia w ośrodkach wsparcia. Jednym z nich jest działająca przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łowiczu Noclegownia (ul. Kaliska 6b, 99-400 Łowicz), która zapewnia tymczasowe schronienie, ciepły posiłek i odzież. Osobom w kryzysie bezdomności z gminy Kiernozia pomocy udziela także Caritas Diecezji Łowickiej (ul. Stary Rynek 20, 99-400 Łowicz) oferująca żywność, odzież i w miarę możliwości schronienie.

Wykluczenie komunikacyjne jest przeszkodą w realizacji konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, przy czym określanie potrzeb w zakresie komunikacji i zaspokajanie ich leży obecnie w gestii samorządów. Warto wyjaśnić, iż problem definiowany jako prawa i wolności obywatelskie ma bardzo przyziemny aspekt, a mianowicie są to utrudnienia w dojeździe do pracy, niemożność dotarcia do placówki służby zdrowia w razie choroby, do instytucji gminnych w razie potrzeby skorzystania z jakiejś formy pomocy, do placówek wsparcia dziennego i samopomocy (np. dziennego domu pobytu, klubu seniora, klub AA, placówek kulturalnych, jak np. biblioteka). Problem dotyczy szczególnie mieszkańców mniejszych miejscowości a nasilił się w okresie pandemii Covid-19 wobec bankructw części przewoźników i zmniejszenia liczby tras, przystanków oraz częstotliwości kursów.

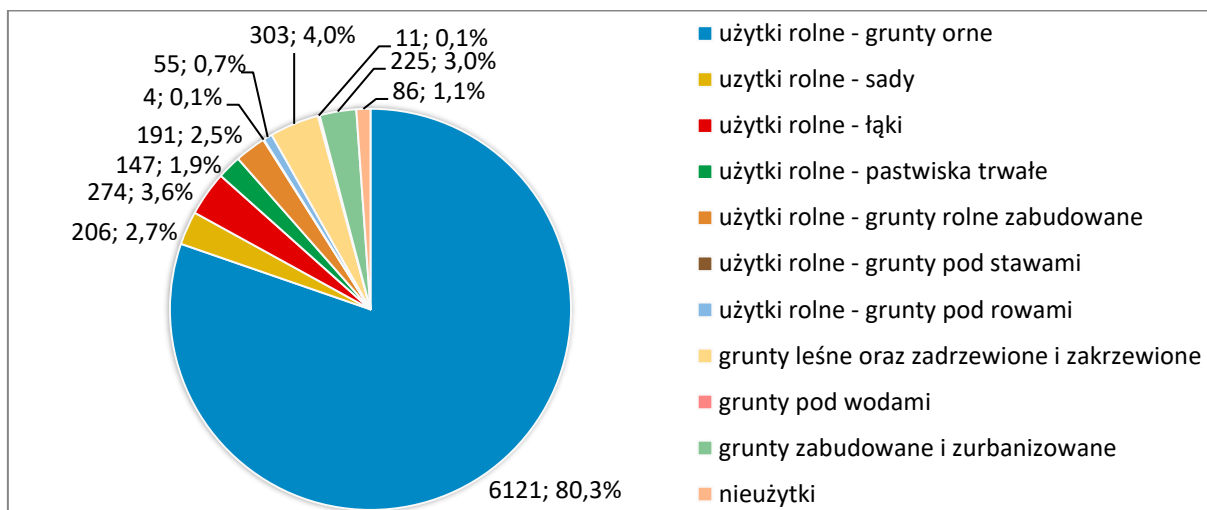
Na terenie gminy Kiernozia usługi komunikacji publicznej realizuje PKS w Skierniewicach Sp. z o.o. Oddział w Łowiczu, a podczas roku szkolnego także autobus szkolny. Ocenia się, że dobry dostęp do komunikacji publicznej mają mieszkańcy Kiernozi i Czerniewa, natomiast z trudnościami borykają się

mieszkańcy miejscowości: Brodne-Józefów, Brodne-Towarzystwo, Chruśle, Jadzień, Jerzewo, Lasocin, Natolin Kiernoski, Niedzieliska, Osiny, Długie, Stępów, Sokołów-Kolonia, Sokołów-Towarzystwo, Teresew, Tydówka, Wiśniewo, Witusza, Wola Stępowska i Zamiary.

2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I PROBLEM BEZROBOCIA

Gmina Kiernozia jest gminą o charakterze rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (91,8%), w tym grunty orne (80,3%). Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 4% obszaru gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

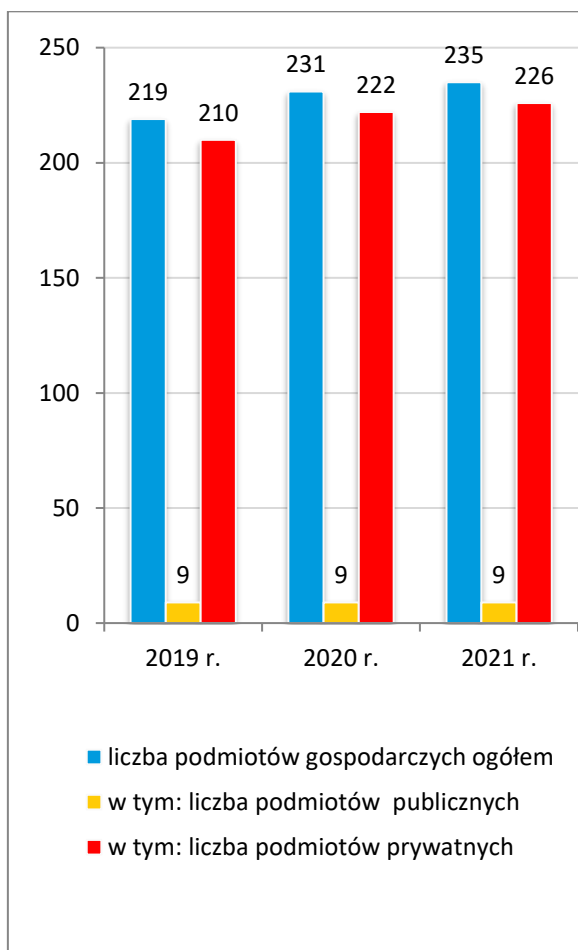
W gminie przeważają gleby klas bonitacyjnych IIIa i IIIb oraz gleby klasy II, w mniejszym stopniu klasy IVa i IVb. Z danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wynika, że w gminie Kiernozia znajdowało się 567 gospodarstw rolnych, w tym 565 gospodarstw indywidualnych. Przeważały gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha (186), niemniej sporo jest również gospodarstw dużych o powierzchni 15 ha i więcej (110). Spośród gospodarstw rolnych w gminie, 524 gospodarstwa prowadziła sprzedaż swoich produktów, natomiast 43 gospodarstwa działały wyłącznie na własne potrzeby.

W latach 2019-2021 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 219 w 2019 r. do 235 w 2021 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (210

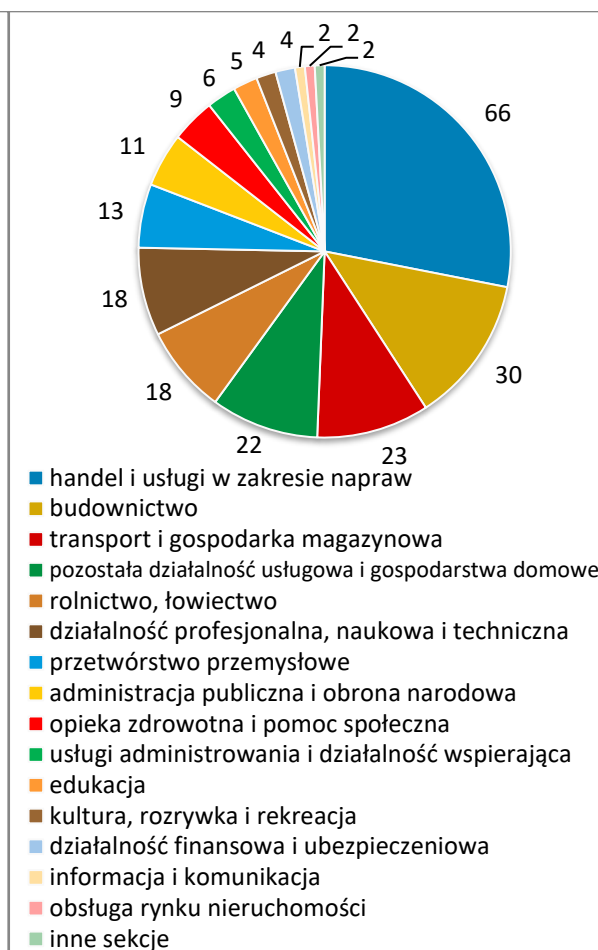
w 2019 r., 222 w 2020 r., 226 w 2021 r.). Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie działało w takich branżach, jak: handel i usługi w zakresie napraw (66 podmiotów) i budownictwo (30).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2019-2021

Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2021 r.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Gospodarka gminy ma charakter typowo rolniczy, pozbawiony przemysłu, z działającymi małymi, głównie rodzinnymi firmami handlowo-usługowymi. Szacuje się, że liczba miejsc pracy w gminie nie jest wystarczająca. Mieszkańcy gminy podejmują zatrudnienie także poza jej terenem – głównie w magazynach w okolicach Błonia i Sochaczewa, w handlu i zakładach produkcyjnych w Łowiczu, w działających w powiecie firmach transportowych – zakłada się, że poza terenem gminy pracuje nawet 50% aktywnych zawodowo mieszkańców.

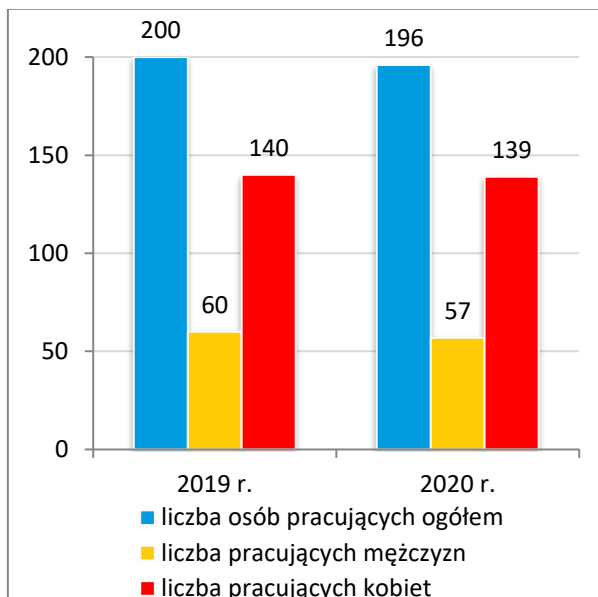
Do największych pracodawców w gminie należą: Szkoła Podstawowa w Kiernozi, Urząd Gminy w Kiernozi, Dino Polska S.A., Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii, gabinet weterynaryjny Kiervet Sp. z o.o. w Kiernozi.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r. w stosunku do roku poprzedniego, liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy nieco się zmniejszyła (z 200 w 2019 r. do 196 w 2020 r.; brak danych za 2021 r.), podobnie jak liczba osób pracujących na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (z 99,1 w 2019 r. do 98,7 w 2020 r.).

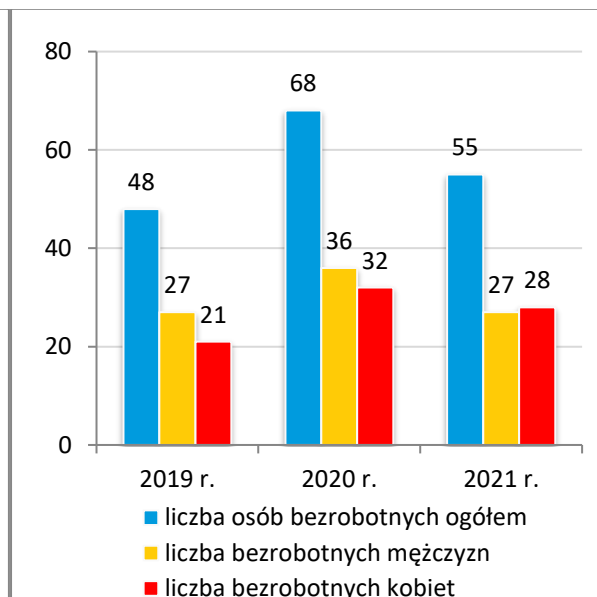
Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu, po wzroście w 2020 r., rok później liczba osób bezrobotnych spadła (48 w 2019 r., 68 w 2020 r., 55 w 2021 r.). Wśród osób pozostających bez pracy w latach 2019-2020 większość stanowili mężczyźni (27 w 2019 r., 36 w 2020 r.) a w 2021 r. – kobiety (28). Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym był niewielki (2,4% w 2019 r., 3,4% w 2020 r., 2,8% w 2021 r.).

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2019-2020*

Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2019-2021

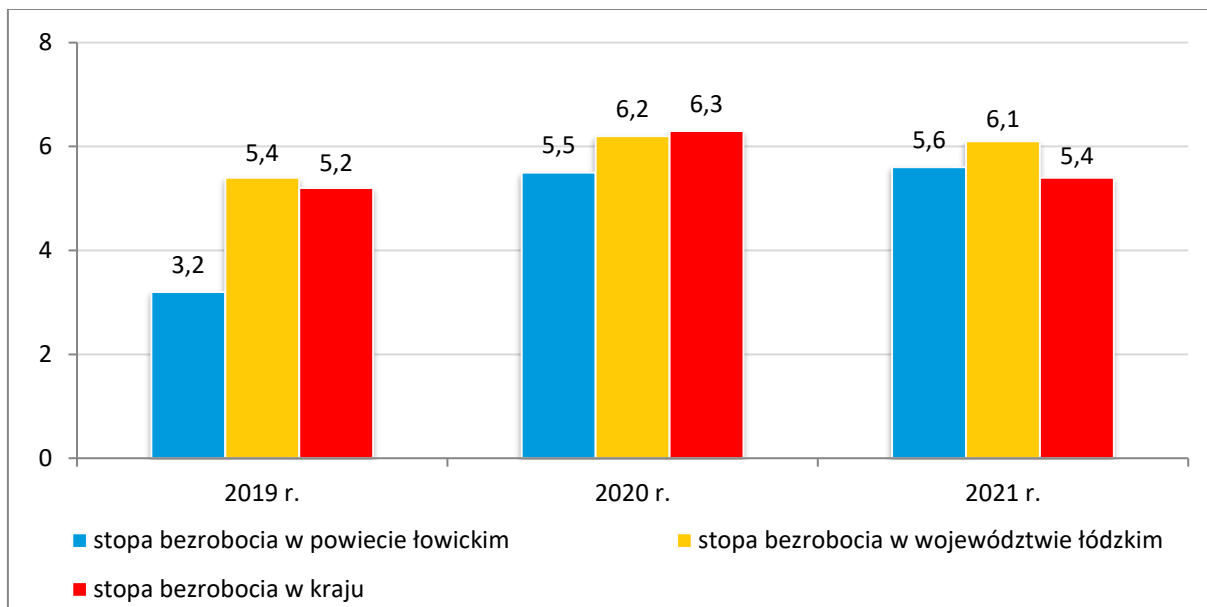

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2019-2021 stopa bezrobocia w powiecie łowickim była niższa niż w województwie łódzkim, w latach 2019-2020 niższa niż w kraju, a w 2021 r. nieco wyższa niż w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie łowickim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2019-2021 (w %)

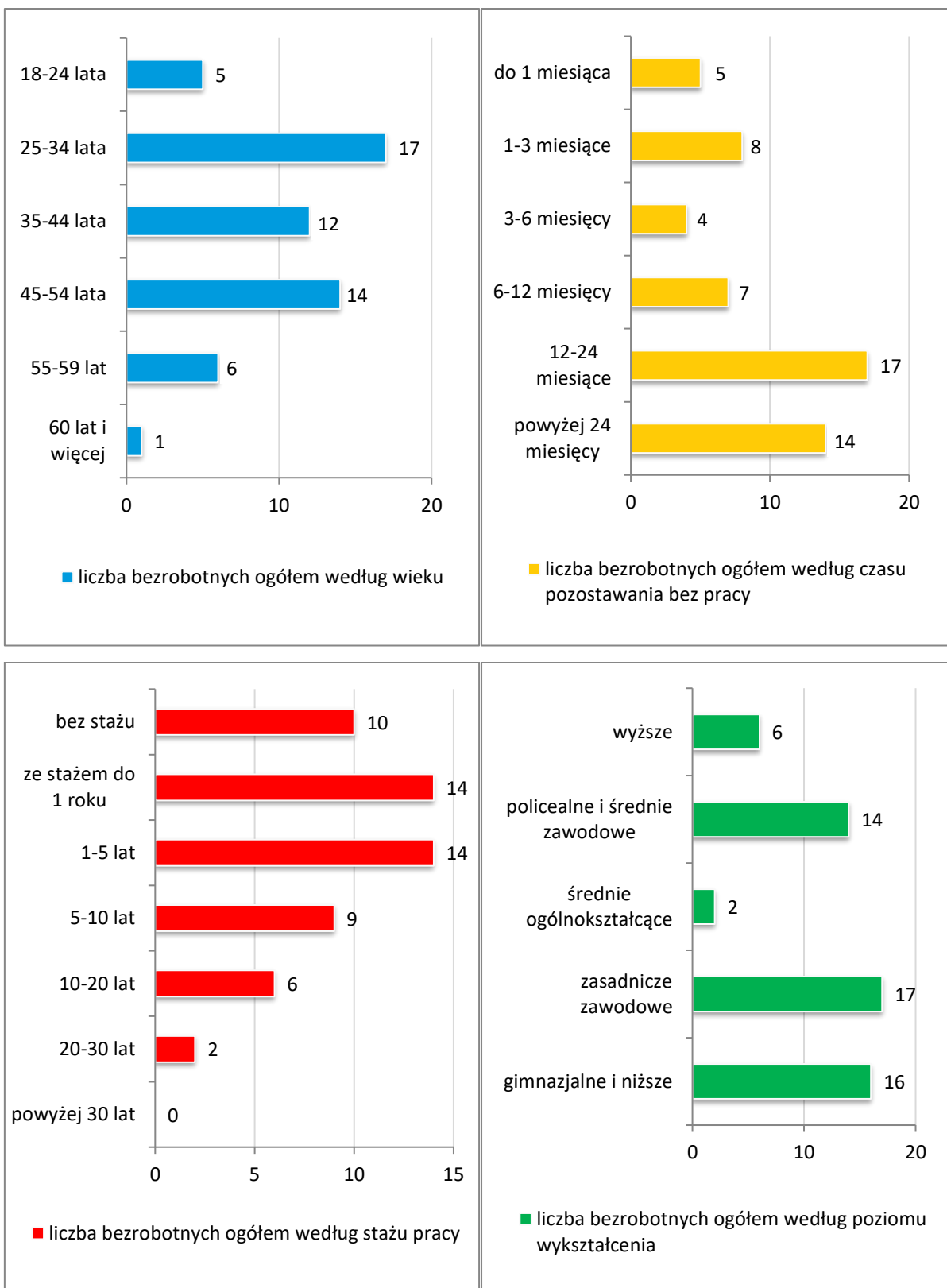

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2021 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (17 osób) i 45-54 lata (14 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 12 miesięcy (łącznie 31 osób), osoby z krótkim stażem pracy – do 1 roku (14 osób) oraz od roku do 5 lat (14 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (17 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (16 osób).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2021 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu.

Analizując dobre i bardzo dobre informacje o malejących wskaźnikach bezrobocia w całym kraju warto zwrócić uwagę, iż o rzeczywistej kondycji rynku pracy świadczy stan zatrudnienia i bierności zawodowej. Bierni zawodowo to osoby, które nie miały zatrudnienia, nie szukały go i nie były gotowe do podjęcia żadnej zawodowej aktywności.

Powodów bierności zawodowej jest kilka, przy czym ekonomiści i eksperci najczęściej wymieniają wyższe świadczenia socjalne jako element, który wiele osób zdolnych do podjęcia pracy zniechęca do jakiegokolwiek aktywności; obniżenie wieku emerytalnego, które dezaktywowało dużą grupę osób oraz przyczyny kulturowe – w Polsce dla znacznej grupy obywateli praca nie jest wartością, pracują tylko ci, którzy muszą, by przeżyć.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2021 r. wykazało, że biernych zawodowo w Polsce było ponad 13 mln obywateli (przy ok. 17 mln aktywnych), w tym ponad 1/3 jest w wieku produkcyjnym.

Poważnym problemem jawi się również zjawisko zwane NEET (ang. not in employment education or training), określające młodzież pozostającą poza sferą zatrudnienia i edukacji, czyli tych, którzy nie uczą się i nie pracują. Według danych Eurostatu młodzi ludzie w wieku 20-34 lata niepracujący i nieuczący się stanowią ponad 16% swojej grupy wiekowej.

Osobnym zagadnieniem jest tzw. „szara strefa” – osoby pracujące bez rejestracji, często za granicą. Według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego, w szarej strefie pracuje ok. 900 tys. osób, czyli ponad 5% aktywnych zawodowo. Możliwe jednak, że jest to liczba mocno niedoszacowana.

3. PRZEZWYCIĘŻANIE TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH I WSPIERANIE RODZIN

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej). Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to z kolei zespół planowych działań mających na celu

przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji (art. 2 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

W gminie Kiernozia zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawa – Prawo energetyczne.

W 2021 r. kadre GOPS-u stanowiło 9 osób, w tym kierownik i 2 pracowników socjalnych, pracownik ds. świadczeń rodzinnych i asystent rodziny. Spośród zatrudnionych w GOPS-ie pracowników – 8 osób posiadało wykształcenie wyższe.

W analizowanym roku Ośrodek nie spełniał wynikającego z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców lub 50 rodzin na 1 pracownika socjalnego, nie mniej niż 3 pracowników. Powodem takiej sytuacji była klęska żywiołowa w gminie w 2021 r., która spowodowała znaczne zwiększenie liczby odbiorców pomocy społecznej. Jednocześnie nie było możliwości zatrudnienia dodatkowego pracownika socjalnego na ten czas, na co wpływ miał niedostatek pracowników socjalnych na rynku pracy w powiecie łowickim (żadna z aplikujących osób nie spełniała wymagań rekrutacyjnych).

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Kadra GOPS-u w 2021 r.

	liczba osób
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	2
pozostali pracownicy	6

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie zwiększały się z roku na rok (4.300.037 zł w 2019 r.

do 5.697.756 zł w 2021 r.). Do wzrostu w 2020 r. przyczyniły się m.in. większe wydatki na świadczenia wychowawcze i rodzinne, z kolei w 2021 r. znaczną kwotę pochłonęło usuwanie skutków klęski żywiołowej, jaka nawiedziła gminę w 2021 r. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2019-2021

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2019 r.	w 2020 r.	w 2021 r.
ogółem	4.300.037	5.070.328	5.697.756
w tym w budżecie GOPS-u	4.300.037	5.070.328	5.697.756
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	0	0	0
przeciwdziałanie alkoholizmowi	47.767	49.342	47.688
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	0	0	0
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	739	0	0
składki na ubezpieczenia zdrowotne	3.388	4.034	4.333
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	26.399	22.438	20.127
dotatki mieszkaniowe	3.966	1.298	2.670
zasiłki stałe	42.804	52.562	55.881
Ośrodek Pomocy Społecznej	223.214	295.765	258.046
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	9.808	3.891	0
pomoc w zakresie dożywiania	25.337	24.593	19.840
usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0	0	857.950
pozostała działalność	162.920	170.527	183.396
rodzina			
świadczenie wychowawcze	2.644.114	3.221.157	3.194.475
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	921.397	1.033.036	1.006.980
wspieranie rodziny	133.310	131.963	4.369
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	7.124	11.338	15.516
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	47.750	48.384	26.485

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2019-2021

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie			kwota świadczeń			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	
pieniężne	zasiłek stały	7	9	8	42.804	52.562	55.881
	zasiłek okresowy	10	9	6	12.161	9.022	6.655
	zasiłek celowy	16	53	100	12.999	27.825	877.955
niepieniężne	posiłek	67	33	30	17.576	5.184	7.307
	schronienie	0	0	0	0	0	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0
usługi	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	7	7	7	162.920	170.527	183.396
	usługi opiekuńcze	1	1	0	9.808	3.891	0
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	1*	0*	0*	X	X	X
	praca socjalna	38*	47*	107*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	1*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	0	0	X	X	X
	projekt socjalny	0	0	0	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2019-2021 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, dopłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W 2021 r., w porównaniu z latami poprzednimi, liczba osób objętych zasiłkiem celowym znacznie wzrosła, co wynikało z przyznania zasiłków celowych w związku z wystąpieniem w gminie klęski żywiołowej (16 w 2019 r., 53 w 2020 r., 100 w 2021 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu

wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu”. Program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W latach 2020-2021 liczba osób objętych posiłkiem była ponad dwukrotnie niższa niż w 2019 r. (67 w 2019 r., 33 w 2020 r., 30 w 2021 r.).

W latach 2019-2021 GOPS realizował we współpracy z Caritas w Łowiczu współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020, który umożliwił pozyskanie żywności z rezerw Unii Europejskiej. W 2019 r. Ośrodek pozyskał 5 ton żywności, którą przekazał potrzebującym, rok później 3,9 ton żywności, a w 2021 r. 3,7 ton żywności. W analizowanym roku z tej formy pomocy skorzystało odpowiednio 175, 130 i 110 mieszkańców gminy

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było także pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2019-2021 ich liczba była taka sama (po 7 w każdym roku).

Wśród usług kluczową rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Dla rozwiązywania problemów rodzin i osób pracownicy socjalni prowadzili szereg działań obejmujących wiele sfer życia dotyczących m.in. aktywności zawodowej, problemów zdrowotnych w tym uzależnienia, prowadzili także mediacje i łagodzili nieporozumienia w rodzinach. Praca socjalna obejmowała również działania informacyjne o przysługujących uprawnieniach, w szczególności w sprawie alimentów, renty, emerytury, świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, uzyskania stopnia niepełnosprawności, zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny oraz dotyczyła wspierania w uzyskaniu pomocy ze strony innych instytucji, organów, i organizacji, jak: Policja, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy

Rodzinie, sądy. Pracownicy socjalni współpracowali z pracownikami Szkoły Podstawowej w Kiernozi i Przedszkola Samorządowego w Kiernozi w sprawach dzieci, ich funkcjonowania w szkole i grupach rówieśniczych. Ponadto pomagali w zabezpieczeniu osób potrzebujących w odzież, opał czy przedmioty użytku domowego. W 2021 r. liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była znacznie wyższa niż w latach 2019-2020 (38 w 2019 r., 47 w 2020 r., 107 w 2021 r.).

Wśród usług istotne znaczenie miały usługi opiekuńcze. W 2021 r. osoby spełniające warunki do przyznania usług opiekuńczych otrzymały je w ramach projektu pn. „Łowickie Centrum Wsparcia Społecznego”, realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu. Osoby te oprócz usług opiekuńczych otrzymywały, dowożone codziennie, gorące posiłki. Było to bardzo korzystne rozwiązanie, ze względu na braki kadrowe w zakresie osób chętnych do wykonywania pracy jako opiekunki społeczne.

Realizując zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, GOPS zapewniał pomoc asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W latach 2019-2021 pracował 1 asystent rodziny (w 2019 r. środki na pokrycie kosztów jego zatrudnienia pozyskano w ramach Programu „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”, a w latach 2020-2021 w ramach Programu „Asystent rodziny”), pod którego opieką pozostawało kilka rodzin (2 w 2019 r., po 3 w latach 2020-2021).

W latach 2019-2021 gmina nie ponosiła odpłatności za pobyt w pieczy zastępczej.

Dane szczegółowe na temat rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w gminie w latach 2019-2021

dzieci w pieczy zastępczej	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba asystentów rodziny	1	1	1
liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny	2	3	3

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

W analizowanym okresie GOPS wypłacał świadczenia wychowawcze. W latach 2020-2021 liczba przyznanych świadczeń w gminie była wyższa niż w 2019 r. (5.306 w 2019 r., 6.471 w 2020 r., 6.415 w 2021 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Świadczenia wychowawcze przyznane w gminie w latach 2019-2021

świadczenia wychowawcze	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba przyznanych świadczeń	5.306	6.471	6.415
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	317	337	337
kwota przyznanych świadczeń (w zł)	2.644.114	3.221.570	3.194.475

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

W latach 2019-2021 Ośrodek zajmował się także przyznawaniem świadczeń rodzinnych, których ogólna liczba stale zmniejszała się (z 4.756 w 2019 r. do 3.981 w 2021 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 4.061 w 2019 r. do 3.270 w 2021 r.), Uwagę zwraca stały wzrost liczby przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych (ze 110 w 2019 r. do 151 w 2021 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2019-2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	4.061	3.828	3.270
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	511	499	499
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	110	143	151
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	10	0	0
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	16	18	16
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	48	70	45
ogółem			
liczba świadczeń	4.756	4.558	3.981

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

W latach 2019-2021 Ośrodek nie przyznawał jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez GOPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2019-2021 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, pozostawała na tym samym poziomie (po 12 w każdym roku), a liczba wydanych świadczeń w 2021 r. była wyższa niż w latach 2019-2020 (337 w 2019 r., 331 w 2020 r., 362 w 2021 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2019-2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	12	12	12
liczba przyznanych świadczeń	337	331	362
łącznie kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	131.369	123.448	147.089

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

W latach 2019-2020 GOPS przyznawał także świadczenie „Dobry Start” – jednorazowe wsparcia dla uczniów rozpoczynających rok szkolny w wysokości 300 zł. Ośrodek wypłacił odpowiednio 413 i 402 świadczenia na łączną kwotę odpowiednio 128.030 i 120.600 zł. W 2021 r., w związku ze zmianami przepisów prawa, obsługę programu „Dobry Start” przekazano do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Świadczenia „Dobry Start” przyznane w gminie w latach 2019-2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba wypłaconych świadczeń	413	402	0
łącznie kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	128.030	120.600	0

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

W analizowanym okresie istotnym wsparciem dla uczniów była także pomoc materialna o charakterze socjalnym i motywacyjnym. Łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła: 47.750 zł w 2019 r., 48.384 zł w 2020 r. i 26.485 zł w 2021 r.

Realizując zapisy ustawy o Karcie Dużej Rodziny, stanowiącej system zniżek dla rodzin wielodzietnych, w latach 2019-2021 Ośrodek zajmował się również wydawaniem Kart Dużej Rodziny. Ich liczba w latach 2020-2021 była niższa niż

w 2019 r. (139 w 2019 r., 26 w 2020 r., 18 w 2021 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Karty Dużej Rodziny przyznane w gminie w latach 2019-2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba przyjętych wniosków	51	4	9
liczba przyznanych kart	139	26	18
wydatki na obsługę karty (w zł)	338	48	95

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, świadcząc pracę socjalną wobec ofiar i sprawców przemocy oraz będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego w Kiernozi. W latach 2019-2021 odbyły się odpowiednio 4, 5 i 4 spotkania Zespołu oraz odpowiednio 6, 20, 10 spotkań powołanych w jego ramach grup roboczych, sporządzono odpowiednio 1, 12 i 4 nowe „Niebieskie Karty”, kontynuowano odpowiednio 4, 1 i 6 procedur „Niebieskie Karty” z roku poprzedniego oraz zakończono odpowiednio 4, 8 i 5 procedur „Niebieskie Karty” – wszystkie z powodu ustania przemocy.

W latach 2020-2021 Ośrodek realizował również Program rządowy „Czyste powietrze”, wydając właścicielom i współwłaścicielom budynków mieszkalnych jednorodzinnych niezbędne do ubiegania się o dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego. W latach 2020-2021 do Ośrodka wpłynęło odpowiednio 5 i 12 żądań o wydanie stosownego dokumentu i wydano tyle samo zaświadczeń ustalających dochód na jednego członka gospodarstwa domowego.

W 2021 r. GOPS realizował także Moduł IV Programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji wywołanych chorobami zakaźnymi” z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem przystąpienia do Programu było podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy, a w szczególności osób z niepełnosprawnością. W ramach Programu zakupiono i rozdysponowano wśród osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i umiarkowanym (osób dorosłych i dzieci) 65 paczek z podstawowymi produktami żywnościowymi oraz 65 paczek ze środkami czystości i ochronnymi o łącznej wartości 45.500 zł. Zakupiono także 22 przepływowe lampy

bakteriobójcze i wirusobójcze, 9 automatycznych stacji do dezynfekcji rąk oraz 36 pojemników z płynem do dezynfekcji po 5 litrów każdy, z przeznaczeniem dla instytucji na terenie gminy, z których korzystają niepełnosprawni mieszkańcy gminy, tj. Urząd Gminy, Szkoła Podstawowa, Przedszkole, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury, Ośrodek Zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Łączna wartość pozyskanych i wykorzystanych środków wyniosła 95.008 zł.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Na terenie gminy Kiernozia, oprócz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonują: Punkt Konsultacyjny w Kiernozi, oferujący konsultacje z psychologiem, Klub Seniora w Kiernozi działający na rzecz przeciwdziałania osamotnieniu i marginalizacji seniorów oraz prowadzony przez powiat łowicki Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Kiernozi.

Dane szczegółowe na temat instytucji wsparcia w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Klub Seniora w Kiernozi, ul. Sobocka 1, 99-412 Kiernozia	Zakres oferowanych usług: przeciwdziałanie osamotnieniu i marginalizacji seniorów; zagospodarowanie czasu wolnego po zakończeniu aktywności zawodowej (m.in. rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań), zwiększenie aktywności i uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, działalność prozdrowotna i edukacyjna. Kategoria klienta: osoby starsze i samotne.
Punkt Konsultacyjny w Kiernozi, ul. Kościuszki 3, 99-412 Kiernozia	Zakres oferowanych usług: konsultacje z psychologiem. Kategoria klienta: mieszkańcy gminy.
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Kiernozi, ul. Sobocka 2b, 99-412 Kiernozia	Zakres oferowanych usług: umożliwienie zdobycia wiedzy i umiejętności do kontynuowania nauki na następnym etapie kształcenia, wyposażenie uczniów w nowoczesną wiedzę w oparciu o podstawy programowe, kształcenie umiejętności wartościowania, oceniania i wnioskowania oraz wykorzystywania wiedzy w praktyce. Kategoria klienta: chłopcy, którzy z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym mogą być zagrożeni niedostosowaniem społecznym i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej i socjoterapii.

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty podmiotów udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Podmioty udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rodzinie w Łowiczu , ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu , ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: poradnictwo psychologiczne i socjalne. Kategoria klienta: osoby w kryzysie, ofiary przemocy.
Świetlica Środowiskowa „Przystanek Plus” w Łowiczu , ul. Pijarska 1a, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: pomoc w nauce, zagospodarowanie czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań, dożywianie. Kategoria klienta: dzieci z rodzin zastępczych oraz dzieci zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym z terenu powiatu łowickiego.
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Czarnowie , Czarnów 5, 09-541 Pacyna	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore – mężczyźni.
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Czarnowie, Filia w Gostyninie , ul. 3 Maja 47, 09-500 Gostynin	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Czarnowie, Filia w Rogożewku , Rogożewek 32a, 09-500 Gostynin	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębami” w Konstancynie Łódzkiej , Behcice 3, 95-050 Konstancynów Łódzki	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore – kobiety.
Dom Pomocy Społecznej w Wojszycach , Wojszyce 47, 99-311 Bedlno	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.

Dom Pomocy Społecznej w Pniewie , Pniewo 91, 99-311 Bedlno	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie , ul. Sobieskiego 49, 99-300 Kutno	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pogodnej Starości w Łowiczu , ul. Papieska 6, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla dorosłych w Skrzyszewach , Skrzyszewy 26, 09-541 Pacyna	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i leczenie osób niewymagających hospitalizacji. Kategoria klienta: niesamodzielne kobiety, wymagające nadzoru lekarskiego, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji.
Centrum Medyczne Grupa Zdrowie – Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi , Kraszewo Czubaki 23a, 09-140 Raciąż	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i leczenie osób niewymagających hospitalizacji. Kategoria klienta: osoby niesamodzielne wymagające nadzoru lekarskiego, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji.
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Kutnie , ul. Kościuszki 52, 99-300 Kutno	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i leczenie osób niewymagających hospitalizacji. Kategoria klienta: osoby niesamodzielne wymagające nadzoru lekarskiego, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Urzeczcu , Urzeczce 22, 99-440 Zduny	Zakres oferowanych usług: różne formy rehabilitacji, edukacji, wypoczynku i integracji; terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnościami i upośledzeniem.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Parmie , Parma 37, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: różne formy rehabilitacji, edukacji, wypoczynku i integracji; terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnościami i upośledzeniem.
Noclegownia przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łowiczu , ul. Kaliska 6b, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: schronienie, wyżywienie, odzież. Kategoria klienta: osoby w kryzysie bezdomności.
Caritas Diecezji Łowickiej , ul. Stary Rynek 20, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: żywność, odzież, w miarę możliwości schronienie. Kategoria klienta: osoby w kryzysie bezdomności, ubogie, w kryzysie.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łowiczu , ul. Armii Krajowej 6, 99-400 Łowicz	Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagogzy, nauczyciele i rodzice.

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi i Starostwo Powiatowe w Łowiczu.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROCES STARZENIA SIĘ

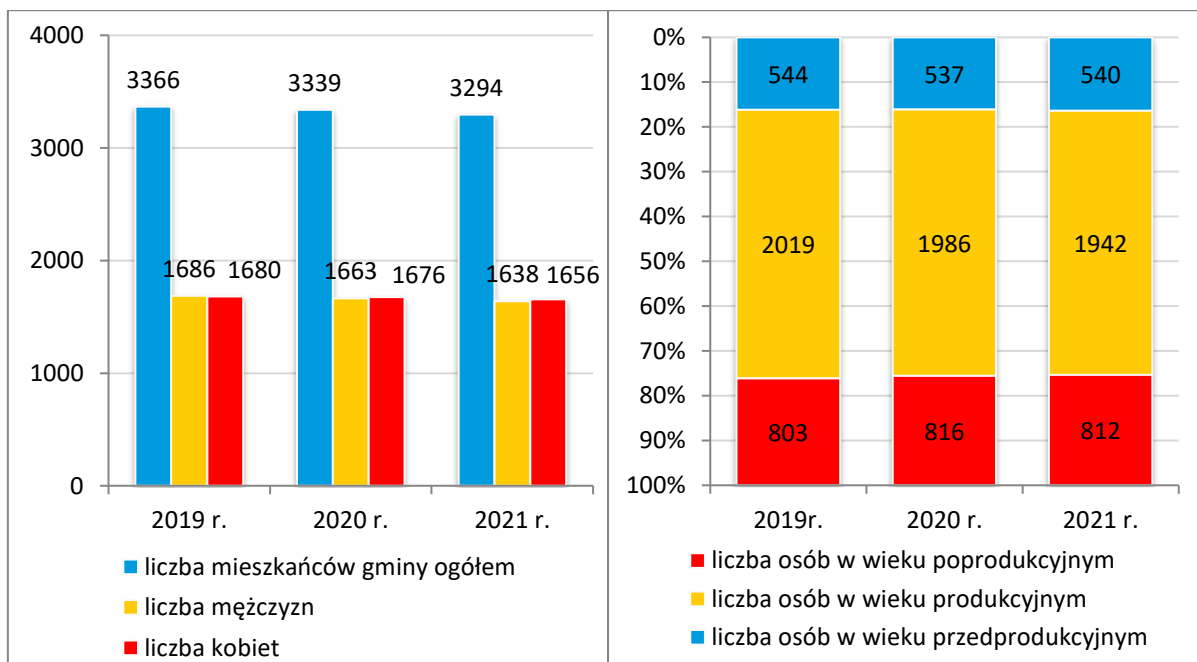
Z danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wynika, że w Polsce mieszka 38.036.000 osób (48,3% populacji stanowią mężczyźni, a 51,7% kobiety). W ciągu dekady liczba ludności kraju zmniejszyła się o 476.000. osób.

Liczba ludności Polski spada systematycznie od 2013 r., a demografowie prognozują, że trend spadkowy utrzyma się przez wiele następnych lat i prawdopodobne, że w 2035 r. Polska liczyć będzie już tylko ok. 36 mln mieszkańców. Jako możliwe przyczyny wskazywane są uwarunkowania ekonomiczne, demograficzne i kulturowe. Przy czym procesy nie przebiegają jednakowo dla każdego regionu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2019-2021 liczba ludności gminy Kiernozia zmniejszała się z roku na rok (z 3.366 w 2019 r. do 3.294 w 2021 r.). Na koniec 2019 r. większość wśród mieszkańców stanowili mężczyźni, natomiast na koniec lat 2020-2021 – kobiety.

W analizowanym okresie na zbliżonym poziomie liczba dzieci i młodzieży, stale zmniejszała się liczba osób w wieku produkcyjnym, a liczba osób starszych w latach 2020-2021 była wyższa niż w 2019 r. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

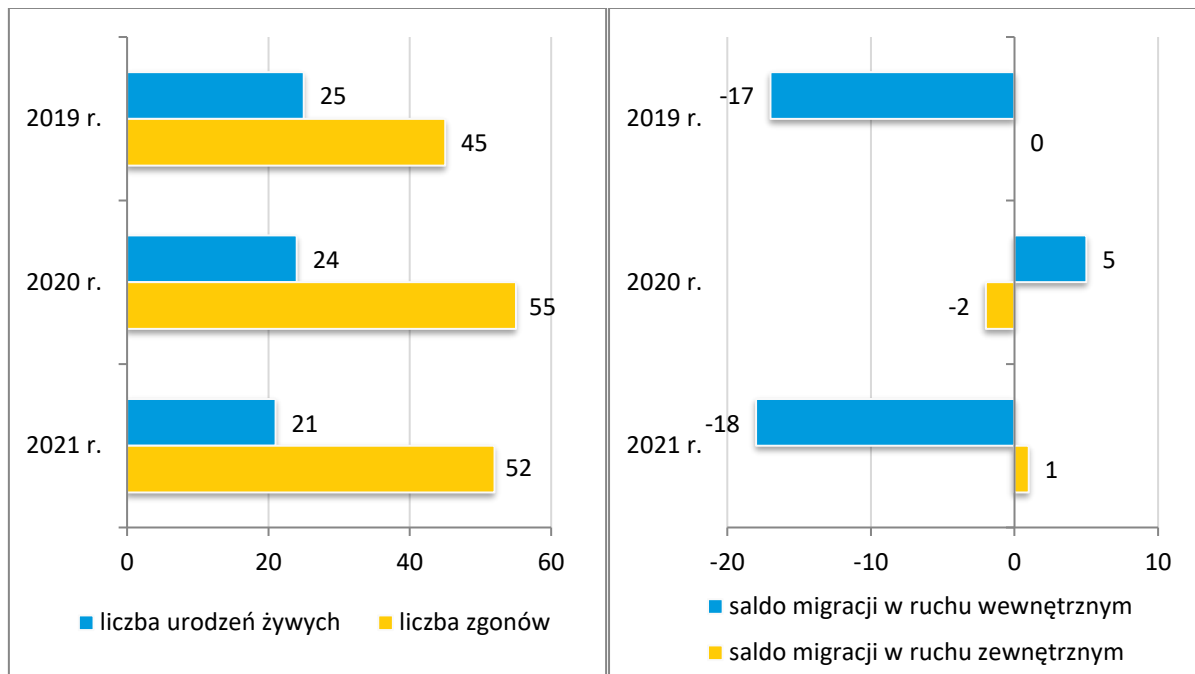
Wykresy 18-19. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2019-2021

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy.

Wykresy 20-21. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2019-2021

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2019-2021 przyrost naturalny w gminie był ujemny i w latach 2020-2021 bardziej niekorzystny niż w 2019 r. (-20 w 2019 r., -31 w 2020 r. i -31 w 2021 r.), tak za sprawą mniejszej liczby urodzeń, jak i przyrostu liczby zgonów. W 2019 i 2021 r. poziom ujemny miało również saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym, tj. do innych jednostek w kraju (-17 w 2019 r., -17 w 2021 r.). Wyjeżdżający z gminy kierują się najczęściej do dużych miast – Warszawy, Łodzi, Poznania, Płocka, a także do miast położonych bliżej gminy: Łowicza, Sochaczewa, Ożarowa Mazowieckiego i Gąbina oraz wsi w pobliskich gminach.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy zwrócić uwagę na systematycznie rosnący udział osób starszych w populacji gminy. W latach 2019-2021 współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi był wysoki i stale się zwiększał (30,4 w 2019 r., 31,6 w 2020 r., 32 w 2021 r.), podobnie jak odsetek osób w wieku 65+ wśród ogółu mieszkańców gminy (20,1 w 2019 r., 20,8 w 2020 r., 21,1 w 2021 r.) Na tej podstawie przypuszczać należy, że gmina doświadcza postępującego procesu starzenia się społeczności lokalnej.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021 wskazują na duże zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku w całym kraju. W okresie międzyspisowym zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym – z 18,7% w 2011 r. do 18,4% w 2021 r., a także w wieku produkcyjnym – z 64,4% w 2011 r. do 59,3% w 2021 r. Wyraźnie zwiększył się natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym – z 16,9% do 22,3%, co oznacza, że w ciągu dekady przybyło blisko 2 miliony osób w grupie wieku 60/65 lat i więcej, a tym samym już więcej niż co 5 mieszkańców Polski ma ponad 60 lat.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 r. będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilały osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 r. znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 r. osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie – do 2025 r. będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

Mając na uwadze zróżnicowanie grupy seniorów nie można postrzegać ich potrzeb i potencjału w jednakowy sposób. W tej grupie znajdują się zarówno osoby aktywne fizycznie i społecznie, samodzielne, utrzymujące satysfakcjonujące

relacje z bliskimi i przyjaciółmi; osoby samodzielne, które mają potencjał i chęć rozwoju, ale potrzebują zachęty, informacji i wskazówek do aktywnego udziału w życiu społecznym; osoby częściowo zależne, które potrzebują czasowego wsparcia i opieki, jak również osoby niesamodzielne, całkowicie zależne od pomocy innych. Planując i realizując działania na rzecz seniorów należy więc uwzględnić potrzeby każdej z tych grup.

Ocenia się, że obecnie najważniejszymi problemami dotyczącymi starszych mieszkańców gminy Kiernozia są: brak publicznych środków transportu, co utrudnia dotarcie do głównego ośrodka gminy, gdzie zlokalizowane są instytucje i urzędy (Urząd Gminy, ośrodek zdrowia, placówki kultury, bank, kościół, cmentarz), bariery architektoniczne (brak podjazdów na wózki, schody, wysokie krawężniki), ubóstwo (problemy finansowe wskutek wysokich opłat, cen żywności, leków, opału), wykluczenie z dostępu do dóbr kultury, samotność (brak opieki ze strony najbliższych, wykluczenie społeczne ze względu na wiek), problemy zdrowotne – fizyczne i psychiczne, deficyt miejsc do stałych spotkań seniorów, jak sala, ogólnodostępna, dostosowana dla osób starszych, świetlica, w której można organizować otwarte spotkania w ramach współpracy z instytucjami gminnymi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi wspiera seniorów, m.in. poprzez usługi opiekuńcze, pomoc finansową, pomoc rzeczową w postaci posiłków i paczek żywnościowych, kierowanie do domów pomocy społecznej, monitorowanie sytuacji osób starszych w niekorzystnych porach roku (jesień, zima).

Na terenie gminy Kiernozia organizowane są przedsięwzięcia kulturalne, rozrywkowe i sportowo-rekreacyjne, w których uczestniczą lub mogą uczestniczyć seniorzy, m.in.: koncerty i spotkania okolicznościowe czy warsztaty. Z myślą o starszych mieszkańcach gminy działa Klub śpiewaczy „Jutrzenka” przy Gminnym Ośrodku Kultury w Kiernozi oraz Klub Seniora przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Kiernozi, który organizuje m.in. spotkania integracyjne, bale, wyjazdy do teatru i kina, wycieczki czy spotkania autorskie. Klub Seniora jest zasilany stałą dotacją z budżetu gminy (6.000 zł w 2019 r., po 6.500 zł w latach 2020-2021). W 2021 r. Klub Seniora w Kiernozi skupiał 40 członków, a w jego ramach zorganizowano 7 imprez, w których wzięło udział łącznie 179 osób.

Poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kiernozi, na terenie gminy także inne podmioty świadczące i mogące, w razie potrzeby, świadczyć wsparcie seniorom z gminy. Są to: wspomniane powyżej – Gminna Biblioteka Publiczna

w Kiernozi (m.in. udziela informacji; oferuje książki z dużą czcionką i możliwość dowozu książek do domu osobom starszym i z niepełnosprawnością, prowadzi warsztaty aktywizujące, spotkania dyskusyjne przy kawie i herbacie; wspiera odkrywanie i rozwój talentów) i działający przy niej Klub Seniora (ul. Sobocka 1, 99-412 Kiernozia), Gminny Ośrodek Kultury w Kiernozi (m.in. organizuje imprezy artystyczne i rozrywkowe, prowadzi różnorodne formy edukacji kulturalnej, kultywuje tradycje regionalne, oferuje udział w warsztatach, koncertach czy wyjazdach integracyjnych; ul. Sobocka 1a, 99-412 Kiernozia) oraz oferujące zaangażowanie w swoją działalność statutową: Koła Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy w Niedzieliskach oraz Stowarzyszenie „Zamiary Przyjazna Wieś”.

5. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Kiernozia funkcjonują 3 podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz działają 3 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Podmioty lecznicze i apteki w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres jednostki
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi	ul. Kościuszki 3, 99-412 Kiernozia
2.	Stomatologia Rodzinna Volodymyr Tymoshchuk, Mikołaj Tymoshchuk Spółka cywilna w Kiernozi	ul. Leśna 6, 99-412 Kiernozia
3.	Rehabilitacja Pourazowa w Kiernozi, Andrzej Czyżewski	ul. Kościuszki 3, 99-412 Kiernozia
4.	Apteka Zdrowie Sp. cywilna w Kiernozi	pl. Rynek Kopernika 12, 99-412 Kiernozia
5.	Rodzinny Punkt Apteczny w Kiernozi, Sebastian Brewczyński	ul. Kościuszki 6, 99-412 Kiernozia
6.	Apteka przy Łowickiej w Kiernozi	ul. Łowicka 12a, 99-412 Kiernozia

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

W 2021 r. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi zatrudniał 4 lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej., w tym pediatrę, oraz 4 pielęgniarki i 1 położną.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, po spadku w 2020 r., rok później liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej i ambulatoryjnej

opieki zdrowotnej wzrosła (odpowiednio 16.904 i 18.013 w 2019 r., 13.622 i 14.656 w 2020 r., 16.841 i 17.845 w 2021 r.). Wpływ na spadek liczby porad w 2020 r. miała pandemia Covid-19. Ocenia się, że spośród lekarzy specjalistów, dobry dostęp do świadczonych usług na terenie gminy oferują: ginekolog, pediatra, internista, stomatolog i rehabilitant. Z uwagi na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej brakuje w szczególności geriatry, a także kardiologa, okulisty, pulmonologa i alergologa.

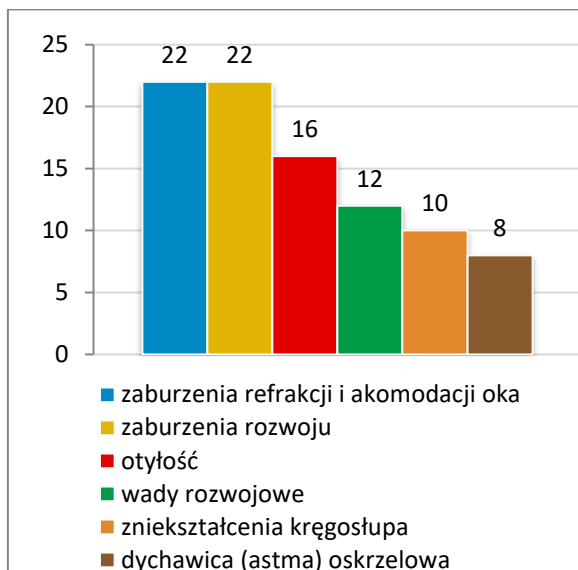
Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizują placówki działające w Łowiczu – Zespół Opieki Zdrowotnej (ul. Ułańska 28, 99-400 Łowicz), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „VitaMed” (ul. Armii Krajowej 51, 99-400 Łowicz), Medicenter Lekarze Rodzinni (ul. 3 Maja 13, 99-400 Łowicz), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Wigor” (ul. Batalionów Chłopskich 2b, 99-400 Łowicz).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarcza Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi. Wynika z nich, że w 2021 r. z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 125 dzieci i młodzieży oraz 1.466 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka oraz zaburzenia rozwoju (po 22 osoby), otyłość (16), wady rozwojowe (12), zniekształcenia kręgosłupa (10), dychawica (astma) oskrzelowa (8 osób), niedożywienie (7), alergię pokarmowe (6), choroby tarczycy i upośledzenie umysłowe (po 5) oraz alergię skórne (4). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (488 osób), cukrzycę (174), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (142), choroby tarczycy (121), przewlekłe choroby układu trawiennego (89), otyłość (88), nowotwory (73), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (67), niedokrwistość (66), choroby obwodowego układu nerwowego (57), niedożywienie (29) i zaburzenia odżywiania (21).

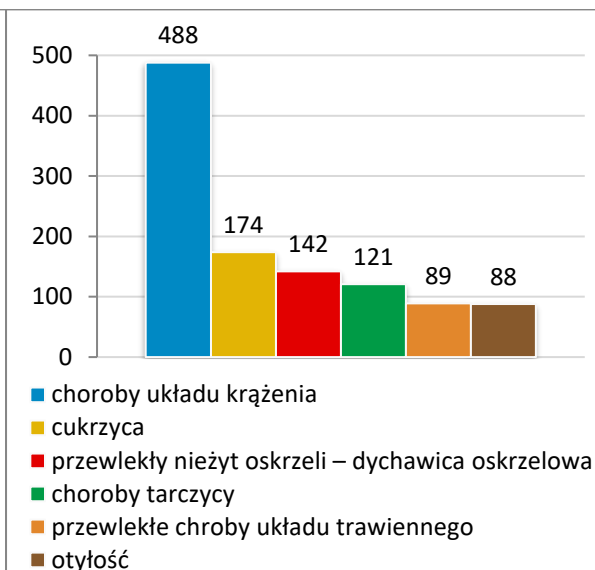
Na koniec 2021 r. łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 2.938, w tym 587 dzieci.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2021 r.

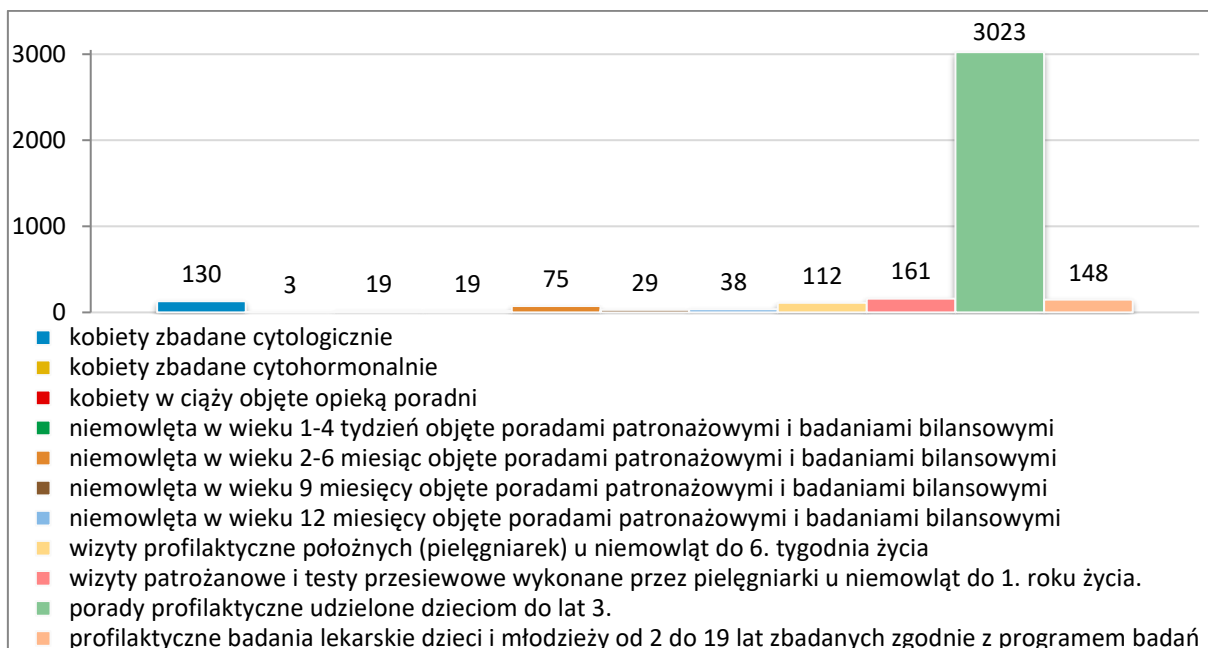
Wykres 23. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2021 r.

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Sp. jawna w Kiernozi.

W 2021 r. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 24. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2021 r.

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Sp. jawna w Kiernozi.

W 2021 r. w badaniach cytologicznych i cytohormonalnych wzięło udział odpowiednio 130 i 3 kobiety, a opieką poradni objęto 19 kobiet w ciąży, którym udzielono 84 porady. Poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 19 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 75 niemowląt od 2 do 6 miesiąca, 29 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 38 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia wyniosła 112, a liczba wizyt patronażowych oraz testów przesiewowych wykonanych przez pielęgniarki u niemowląt do 1. roku życia – 161. Z porad profilaktycznych korzystały dzieci do lat 3. (udzielono 3.023 takie porady), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 148 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

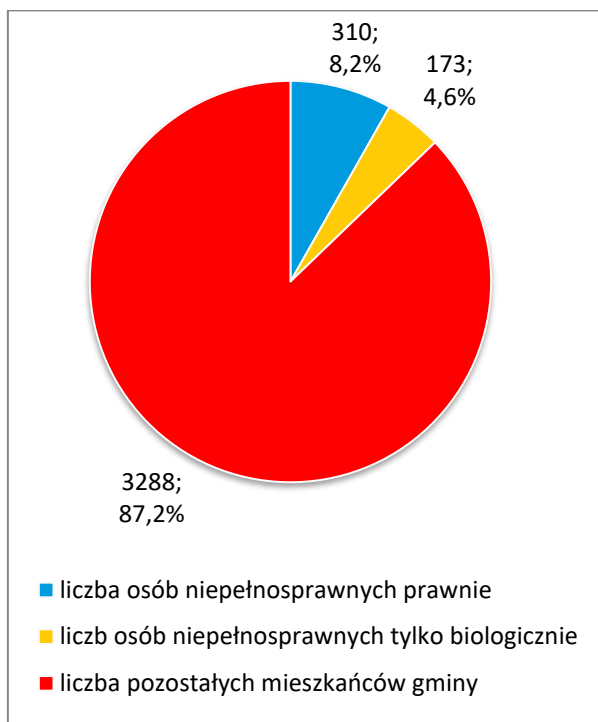
Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób z niepełnosprawnością oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 r. Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym. Podobnie będzie w przypadku danych Narodowego Spisu Powszechnego 2021.

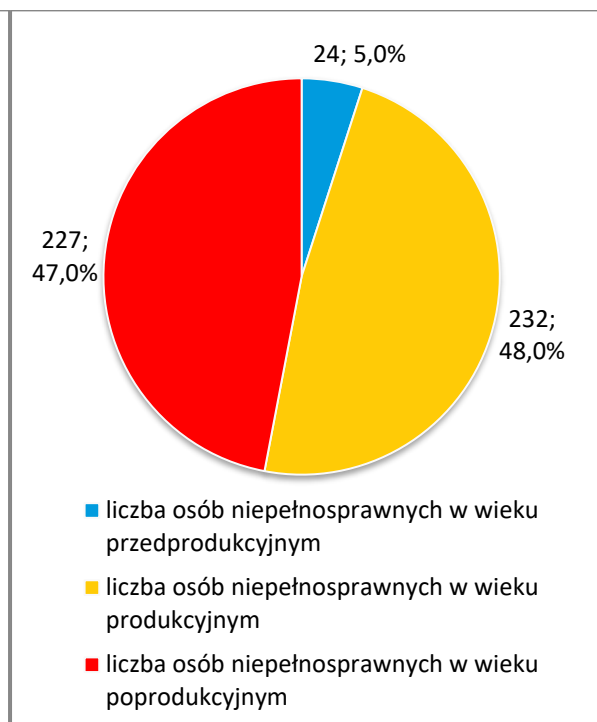
W 2002 roku w gminie Kiernozia mieszkało 483 osoby z niepełnosprawnością, w tym 224 mężczyzn i 259 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (310 osób), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 173 osób.

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 12,8%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (232 osoby) i poprodukcyjnym (227 osoby). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 25. Osoby z niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy w 2002 r.

Wykres 26. Struktura wiekowa osób z niepełnosprawnością w gminie w 2002 r.

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

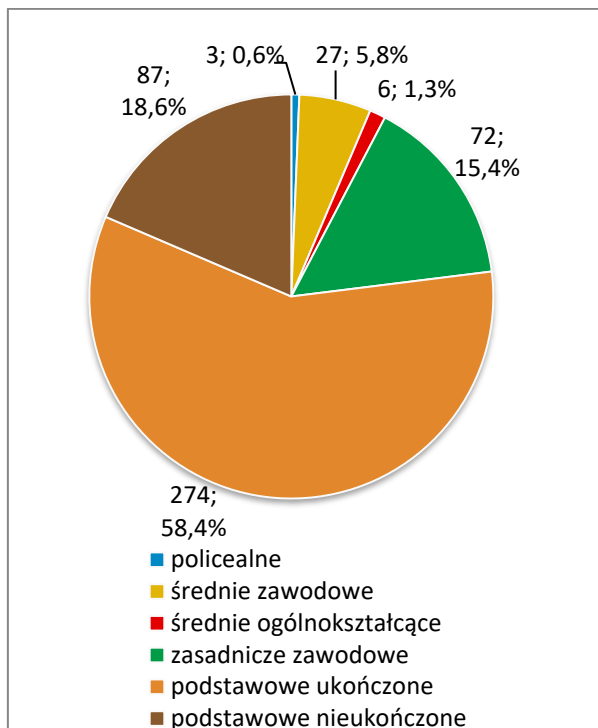
Osoby z niepełnosprawnością będące w wieku produkcyjnym stanowiły 11% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 r. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 29,2%.

Na poziom uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (274 osoby). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom z niepełnosprawnością znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej,

z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (371 osób).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób z niepełnosprawnością z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 27. Osoby z niepełnosprawnością w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 r.

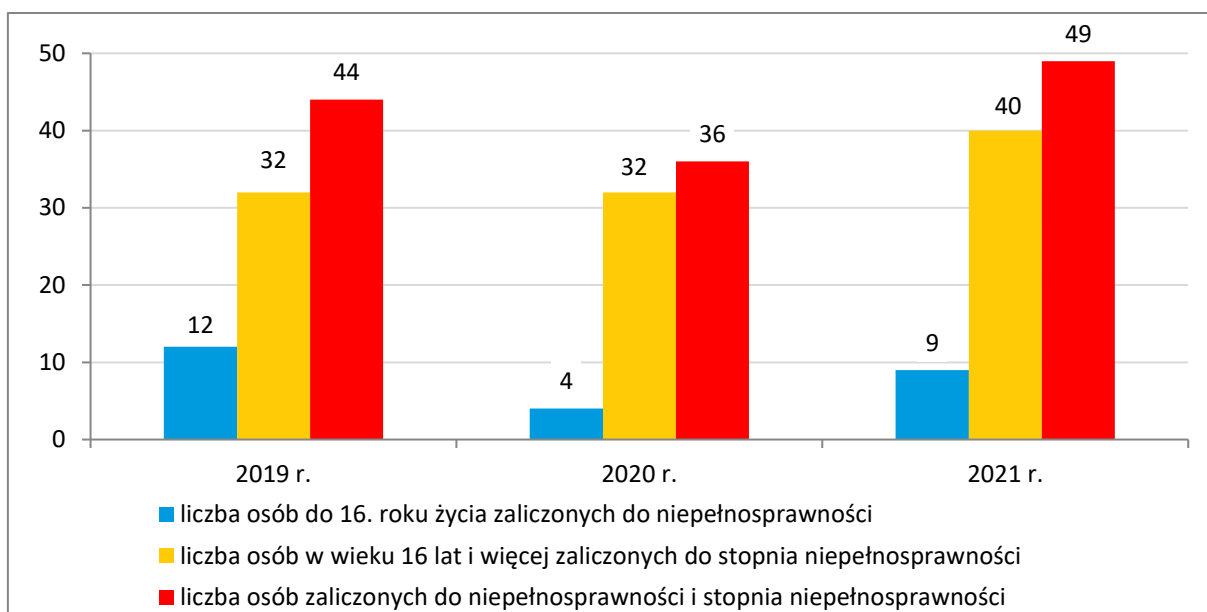

Wykres 28. Osoby z niepełnosprawnością w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 r.

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Kiernozia zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu. Według jego danych, w latach 2019-2021 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16. roku życia) ulegała wahaniom (12 w 2019 r., 4 w 2020 r., 9 w 2021 r.), a liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16. roku życia) w 2021 r. była wyższa niż w latach 2019-2020 (32 w 2019 r., 32 w 2020 r., 40 w 2021 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Łowiczu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2019-2021

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w ramach swojej działalności zajmuje się m.in. wydawaniem orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji oraz o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2019-2021 w odniesieniu do mieszkańców gminy Kiernozia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji oraz o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane mieszkańcom gminy przez KRUS w latach 2019-2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
liczba orzeczeń o trwałej całkowitej niezdolności do pracy	2	4	1
liczba orzeczeń o okresowej całkowitej niezdolności do pracy	16	20	22
liczba orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy i do samodzielnej egzystencji	0	1	0

Źródło danych: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Oddział Regionalny w Łodzi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi obejmuje wsparciem część osób z niepełnosprawnością, pomagając im wypełniać role społeczne i zawodowe. W 2019 r. z powodu niepełnosprawności ze świadczeń pomocy społecznej w gminie

skorzystało 13 rodzin liczących 40 osób, rok później – 11 rodzin liczących 28 osób, a w 2021 r. – 13 rodzin liczących 36 osób.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat form pomocy udzielanej przez GOPS osobom z niepełnosprawnością w gminie.

Tabela 15. Formy świadczeń dla osób z niepełnosprawnością udzielonych w gminie w latach 2019-2021

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie			kwota świadczeń		
	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
zasiłek stały	5	6	6	34.301,79	33.281,08	41.816,32
zasiłek okresowy (z powodu niepełnosprawności)	3	3	1	5.958,50	1.237,98	1.059,00
dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	11	11	10	11.111,40	12.459,30	10.386,50
zasiłek pielęgnacyjny	43	44	43	96.909,32	107.056,64	107.704,16
świadczenie pielęgnacyjne	11	14	15	172.799,00	261.394,90	296.571,90
specjalny zasiłek dla opiekuna	1	0	0	6.200,00	0	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi.

Poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kiernozi, do podmiotów działających na rzecz mieszkańców gminy z niepełnosprawnością należą do nich m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rodzinie w Łowiczu (ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz), Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Czarnowie (Czarnów 5, 09-541 Pacyna), Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Czarnowie, Filia w Gostyninie (ul. 3 Maja 47, 09-500 Gostynin), Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Czarnowie, Filia w Rogożewku (Rogożewek 32a, 09-500 Gostynin), Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębami” w Konstantynowie Łódzkim (Behcice 3, 95-050 Konstantynów Łódzki), Dom Pomocy Społecznej w Wojszycach (Wojszyce 47, 99-311 Bedlno), Dom Pomocy Społecznej w Kutnie (ul. Sobieskiego 49, 99-300 Kutno), Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla dorosłych w Skrzyszewach (Skrzyszewy 26, 09-541 Pacyna) i Warsztaty Terapii Zajęciowej w Urzeczu (Urzecze 22, 99-440 Zduny).

6. DZIAŁANIA GMINY W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19

Pandemia Covid-19 znacząco wpłynęła na większość dziedzin życia, tworząc nową rzeczywistość a z nią nowe problemy społeczne. Szczególnie uwydatniły się braki kadrowe w służbie zdrowia i domach pomocy społecznej; wyraźniej zarysowała samotność seniorów, przemoc w rodzinach, cyberprzemoc, uzależnienia behawioralne (głównie od sieci Internet), pojawiły się problemy psychiczne wynikające z izolacji.

Skutki pandemii to także groźba utraty pracy, a co za tym idzie prowadzące do ubóstwa zmniejszenie lub utrata dochodów osób i rodzin, pogorszenie stanu zdrowia z uwagi na utrudnienia w dostępie do lekarzy, w tym specjalistów (zarówno rzeczywiste, jak i wynikające z lęku pacjentów). Szczególne trudności dotknęły osoby wykluczone, w tym osoby w kryzysie bezdomności, które z powodu „zdalnego” działania większości placówek i instytucji nie mogły skorzystać z ich oferty i pomocy, ponieważ kontakt odbywał się przez telefon lub Internet – media, do których dostępu nie mają osoby wykluczone. Analizując ofertę pomocy w związku z pandemią Covid-19, należy podkreślić, iż większy problem krył się w dotarciu z informacją o dostępnej i możliwej pomocy niż z jej rzeczywistym brakiem.

W gminie Kiernozia, w czasie trwania pandemii Covid-19, podejmowano działania służące jej ograniczeniu i świadczeniu pomocy osobom szczególnie nią dotkniętym. W ramach działań prozdrowotnych skupiono się na przeciwdziałaniu rozprzestrzeniania się i zwalczaniu koronawirusa. W tym celu w Urzędzie Gminy w Kiernozi utworzono Punkt Konsultacyjny dotyczący szczepień, uruchomiono także infolinię dla mieszkańców. Stały punkt szczepień został zorganizowany w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi, natomiast mobilny w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Kiernozi – w pełni zaszczepione zostały 1.774 osoby, co stanowiło 53,1% ogółu mieszkańców gminy. Osoby starsze, które miały trudności w dotarciu do Punktu Szczepień, były dowożone przez Ochotniczą Straż Pożarną w Kiernozi specjalnie przygotowanym pojazdem pożarniczym. Z możliwości dowozu na szczepienie skorzystało 4 mieszkańców. Druhowie OSP dystrybuowali również maseczki oraz płyny dezynfekujące.

W połowie maja 2022 r. stan epidemii został w Polsce zastąpiony stanem zagrożenia epidemicznego. Władze gminy oceniają, iż nabyły doświadczenie i wypracowały mechanizmy sprawnego reagowania w razie powrotu zagrożenia.

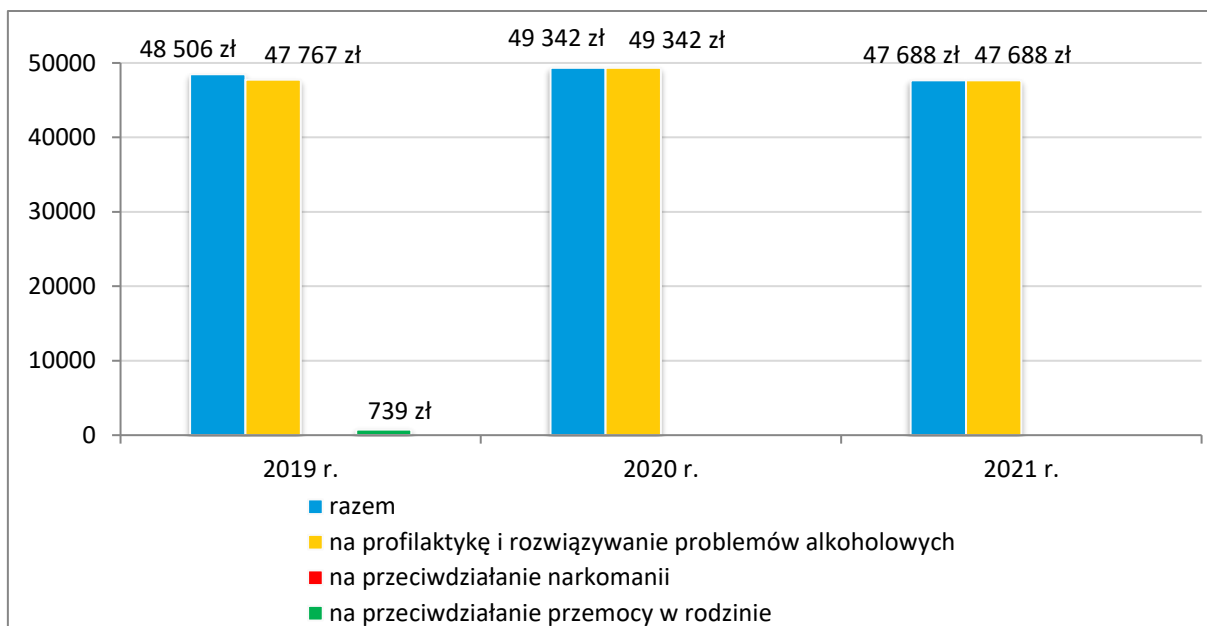
7. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywiają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie, choć występuje również w rodzinach o wysokim statusie społecznym. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby z niepełnosprawnością, starsze i chore.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

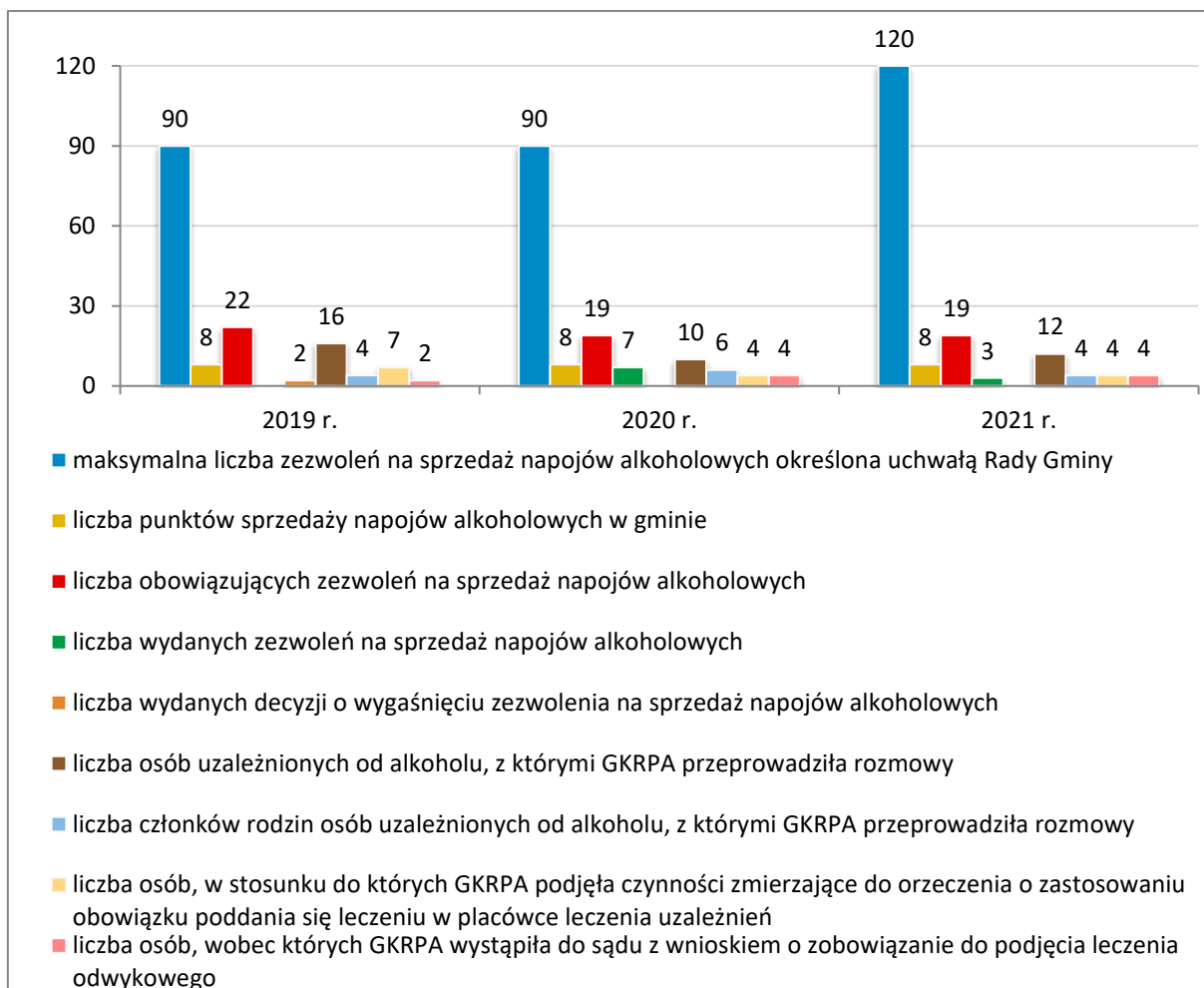
Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie Kiernozia na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w latach 2019-2021.

Wykres 30. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2019-2021

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

Po latach 2019-2021 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii była na zbliżonym poziomie (48.506 zł w 2019 r., 49.342 zł w 2020 r., 47.688 zł w 2021 r.). W budżecie nie uwzględniano osobnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Kiernozia, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz integracją społeczną osób uzależnionych. W ramach swoich zadań Komisja m.in. opiniuje wnioski w sprawie wydania lub cofnięcia zezwolenia na alkohol, kontroluje punkty prowadzące sprzedaż napojów alkoholowych, monitoruje sytuację rodzin, w których stwierdzono problem alkoholowy, przeprowadza rozmowy motywujące, udziela porad osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 31. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2019-2021

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

W 2021 r. określona uchwałą Rady Gminy maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie była wyższa niż w latach 2019-2020 (po 90 w latach 2019-2020, 120 w 2021 r.), a liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych taka sama (po 8 w każdym roku). Liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2020-2021 była niższa niż w 2019 r. (22 w 2019 r., po 19 w latach 2020-2021). W 2021 r. liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych była niższa niż w 2020 r. (7 w 2020 r., 3 w 2021 r.). W latach 2019-2021 nie przeprowadzano kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Po spadku w 2020 r., rok później wzrosła liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy (16 w 2019 r., 10 w 2020 r., 12 w 2021 r.). Z kolei liczba członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu,

z którymi Komisja przeprowadzała rozmowy, nieznacznie zmieniała się (4 w 2019 r., 6 w 2020 r., 4 w 2021 r.).

W analizowanym okresie GKRPA podejmowała także czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (w stosunku do 7 osób w 2019 r., 4 osób w 2020 r. i 4 osób w 2021 r.) i występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego (w przypadku 2 osób w 2019 r., 4 osób w 2020 r. i 4 osób w 2021 r.).

W latach 2019-2021 członkowie Komisji nie kontaktowali się z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, stosującymi przemoc w rodzinie oraz świadkami przemocy w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: działające w Kiernozi – Punkt Konsultacyjny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i działający przy nim Zespół Interdyscyplinarny, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi oraz grupa AA, w Łowiczu – Poradnia Leczenia Uzależnień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i działający przy nim Punkt Interwencji Kryzysowej, Komenda Powiatowa Policji i Prokuratura Rejonowa, a także funkcjonujące w ramach Wojewódzkiego Samodzielnego Zespołu Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. Eugeniusza Wilczkowskiego w Gostyninie – Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (detoksykacyjnych).

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kiernozi	ul. Sobocka 1a, 99-412 Kiernozia
Punkt Konsultacyjny w Kiernozi	ul. Kościuszki 3, 99-412 Kiernozia
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi	ul. Sobocka 1, 99-412 Kiernozia
Zespół Interdyscyplinarny w Kiernozi	ul. Sobocka 1, 99-412 Kiernozia
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus” Spółka jawna w Kiernozi	ul. Kościuszki 3, 99-412 Kiernozia
Grupa AA przy Parafii Św. Małgorzaty w Kiernozi	ul. Kościuszki 4, 99-412 Kiernozia
Poradnia Leczenia Uzależnień w Łowiczu	ul. Ułańska 28, 99-400 Łowicz

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu	ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz
Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu	ul. Podrzeczna 30, 99-400 Łowicz
Wojewódzki Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. Eugeniusza Wilczkowskiego w Gostyninie – Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (detoksykacyjnych)	Zalesie 1, 09-500 Gostynin
Prokuratura Rejonowa w Łowiczu	ul. Kaliska 1/3, 99-400 Łowicz
Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu	ul. Bonifraterska 12/14, 99-400 Łowicz

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

W działającym w Kiernozi Punkcie Konsultacyjnym usługi świadczy psycholog z uprawnieniami w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie. W latach 2019-2021 objął on wsparciem odpowiednio 10, 5 i 26 osób z problemem alkoholowym oraz 8 w 2019 r. i 1 w 2020 r. dorosłego członka rodziny osoby z problemem alkoholowym. Najczęstszymi formami pomocy udzielanej w Punkcie były: motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego, praca nad nawrotami picia, problemy rodzinne, wsparcie psychologiczne, indywidualne rozmowy terapeutyczne, pomoc w radzeniu sobie z trudnościami wychowawczymi oraz z przedłużającą się sytuacją pandemiczną.

W latach 2019-2021 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi objął wsparciem z powodu alkoholizmu odpowiednio 9, 9 i 4 rodziny liczące odpowiednio 17, 9 i 5 osób. Jednocześnie w latach 2019-2020, z powodu narkomanii udzielał pomocy 2 osobom w każdym roku, natomiast nie świadczył wsparcia finansowego z powodu przemocy w rodzinie.

Ośrodek był również odpowiedzialny za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego w Kiernozi. W latach 2019-2021 odbyły się odpowiednio 4, 5 i 4 spotkania Zespołu oraz odpowiednio 6, 20, 10 spotkań powołanych w jego ramach grup roboczych, sporządzono odpowiednio 1, 12 i 4 nowe „Niebieskie Karty”, kontynuowano odpowiednio 4, 1 i 6 procedur „Niebieskie Karty” z roku poprzedniego oraz zakończono odpowiednio 4, 8 i 5 procedur „Niebieskie Karty” – wszystkie z powodu ustania przemocy.

W 2021 r. z pomocy w Poradni Leczenia Uzależnień w Łowiczu skorzystało 15 mieszkańców gminy, a wsparciem w ramach Całodobowego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Oddziału Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (detoksykacyjnych) Wojewódzkiego Samodzielnego Zespołu

Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. Eugeniusza Wilczkowskiego w Gostyninie objęto 3 osoby. W analizowanym roku w spotkaniach grupy AA przy Parafii Św. Małgorzaty w Kiernozi brało udział 3 osoby. Z kolei Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu działaniami w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie objęła 43 mieszkańców gminy (m.in. 12 osób dopuściło się znęcania nad osobą najbliższą, 3 osoby prowadziły pojazd w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, a 2 osoby popełniły przestępstwo przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii).

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, jednorazowych prelekcji i pogadank, spektakli profilaktycznych, imprez sportowych, konkursów, pozalekcyjnych zajęć sportowych, wypoczynku dla dzieci i młodzieży oraz wspomnianych powyżej zajęć w świetlicy.

Jednorazowymi prelekcjami i pogadankami objęto 192 osoby w 2021 r., w spektaklach profilaktycznych uczestniczyło 40 osób w 2020 r., w imprezach sportowych – 277 osób w 2019 r., 20 osób w 2020 r. i 282 osoby w 2021 r., w konkursach – 277 osób w 2019 r., w pozalekcyjnych zajęć sportowych – 58 osób w 2019 r., a w obozie z programem socjoterapeutycznym we Władysławowie dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – 10 osób w 2019 r.

8. EDUKACJA I WYCHOWANIE, OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3.

Gmina Kiernozia posiada bazę oświatową, na którą składają się przedszkole i szkoła podstawowa. Na jej terenie działa także prowadzony przez powiat łowicki Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii, który umożliwia zdobycie wiedzy i umiejętności do kontynuowania nauki na następnym etapie kształcenia przez chłopców, którzy z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym mogą być zagrożeni niedostosowaniem społecznym i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej i socjoterapii.

Dane szczegółowe na temat działających w gminie placówek oświatowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Kiernozi	ul. Ogrodowa 4b, 99-412 Kiernozia
2.	Przedszkole Samorządowe w Kiernozi	ul. Ogrodowa 5, 99-412 Kiernozia
3.	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Kiernozi	ul. Sobocka 2b, 99-412 Kiernozia

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

W roku szkolnym 2021/2022 do placówki przedszkolnej uczęszczało 100 dzieci, a w szkole podstawowej naukę pobierało 289 uczniów. Kadra pedagogiczna w przedszkolu liczyła 7 nauczycieli, a w szkole podstawowej 34 nauczycieli.

Na terenie gminy nie ma placówki świadczącej opiekę nad dziećmi do lat 3. Według Głównego Urzędu Statystycznego, liczba tych dzieci w latach 2019-2021, zmniejszała się w gminie z roku na rok (94 w 2019 r., 90 w 2020 r., 88 w 2021 r.).

9. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Działalność kulturalna, artystyczna i rekreacyjna w gminie Kiernozia ogniskuje się wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Kiernozi, który realizuje zadania w dziedzinie wychowania i edukacji kulturalnej, upowszechniania i promowania kultury oraz prowadzi działania zmierzające do rozwijania i zaspakajania potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy.

Zadania Ośrodka realizowane są poprzez popularyzację różnych dziedzin wiedzy i sztuki – prowadzenie warsztatów edukacyjnych (plastycznych, teatralnych, folklorystycznych, tanecznych, muzycznych, modelarskich), organizację wystaw, konkursów, koncertów i spotkań, kultywowanie tradycji ludowych i obrzędowych oraz organizację dwóch imprez plenerowych – „Nocy Świętojańskiej” i „Dnia Kiernożskiego Dzika”. Imprezy te nawiązują do lokalnej tradycji oraz historii gminy i miejscowej legendy o powstaniu nazwy miejscowości, a także do istotnego symbolu jakim jest herb, na którym widnieje dzik zwany ze staropolska kiernożem.

Gminny Ośrodek Kultury w Kiernozi jest także organizatorem lub współorganizatorem imprez okolicznościowych takich jak Dzień Kobiet, Dzień Matki, Złote Gody czy Dożynki Gminno-Parafialne oraz uroczystości patriotycznych organizowanych na terenie gminy, m.in. 11 Listopada, Rocznicy wybuchu II Wojny Światowej i Bitwy nad Bzurą. Placówka współpracuje z Urzędem Gminy w Kiernozi, gminnymi placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi (m.in.

z Kołami Gospodyń Wiejskich z terenu gminy), Starostwem Powiatowym w Łowiczu, innymi placówkami kulturalnymi, mediami oraz z mieszkańcami gminy. W 2021 r. Ośrodek zatrudniał 3 pracowników, na 1,63 etatu łącznie, a z jego oferty skorzystały 2.552 osoby.

Działalność kulturalną w gminie prowadzi także Gminna Biblioteka Publiczna w Kiernozi, której celem jest zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz upowszechnianie wiedzy i kultury. Placówka zajmuje się w szczególności gromadzeniem, opracowywaniem, przechowywaniem i ochroną materiałów bibliotecznych, udostępnianiem zbiorów na miejscu i wypożyczaniem na zewnątrz, prowadzeniem wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnością. Biblioteka prowadzi szeroki zakres działań kulturalno-oświatowych i promocyjnych skierowanych do wszystkich grup wiekowych. Uczestniczy w projektach i programach ministerialnych, ogólnopolskich upowszechniających czytelnictwo, tj. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, Mała Książka Wielki Człowiek, Narodowe Czytanie, Tydzień Bibliotek. Organizuje głośne czytania, zajęcia bajkoterapeutyczne i arteterapeutyczne, konkursy, wystawy, warsztaty i spotkania z pisarzami. Placówka jest również siedzibą spotkań ludzi starszych. Przy niej powstał i działa od 2015 r. Klub Seniora, którego działalność nieustannie wspiera: spotkania zarządu klubu, spotkania integracyjne, Dzień Seniora, bale, wyjazdy do teatru i kina, wycieczki czy spotkania z ciekawymi ludźmi.

W 2021 r. Biblioteka zatrudniała 3 pracowników, na 1,63 etatu łącznie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w analizowanym roku księgozbiór Biblioteki liczył 15.236 woluminów, liczba czytelników wyniosła 805, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz 10.380 woluminów. Placówka umożliwiała czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet; na jej wyposażeniu były 4 komputery, w tym 1 podłączony do sieci i dostępny dla czytelników. Od września 2020 r. GBP w Kiernozi bierze udział w ogólnopolskiej akcji Instytutu Książki „Mała książka – wielki człowiek” i wydaje Wyprawki Czytelnicze wraz z kartami dzieciom w wieku od 3 do 7 lat z Gminy Kiernozia. Od lipca 2021 r. Biblioteka obsługuje czytelników i kataloguje zbiory przez system biblioteczny Sowa SQL Premium, dzięki któremu oferuje swoim użytkownikom elektroniczne karty, zdalny dostęp do katalogu i obsługi własnego konta (m.in.

zdalnych rezerwacji i prolongat). Oferuje również darmową wypożyczalnię Academica umożliwiającą korzystanie ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej – dostęp do 3.720.389 publikacji ze wszystkich dziedzin wiedzy, również najnowszych, objętych ochroną prawa autorskiego. Sukcesywnie wprowadza nowe rozwiązania i udogodnienia dla czytelników, np. książki z Wielkimi Literami, kody dostępu do elektronicznych zbiorów, książka na telefon, Kiernozki Klub Książki online czy profile w mediach społecznościowych i na ogólnopolskich portalach, jak w.bibliotece.pl.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 18. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminny Ośrodek Kultury w Kiernozi	ul. Sobocka 1a, 99-412 Kiernozia
2.	Gminna Biblioteka Publiczna w Kiernozi	ul. Sobocka 1, 99-412 Kiernozia

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Boisko wielofunkcyjne wraz z placem zabaw w Kiernozi	Osiedle Marii Walewskiej, 99-412 Kiernozia
2.	Boisko ligowe w Kiernozi	ul. Krzywe Koło 22, 99-412 Kiernozia
3.	Boisko szkolne przy Szkole Podstawowej w Kiernozi	ul. Ogrodowa 4b, 99-412 Kiernozia
4.	Siłownia zewnętrzna w Kiernozi	ul. Ogrodowa 4b, 99-412 Kiernozia

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

Do ważniejszych imprez sportowo-rekreacyjnych organizowanych w gminie należą: Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze w Kiernozi przy współpracy z Zarządem Oddziału Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Kiernozi, Maraton Trzeźwości przy współpracy ze Szkołą Podstawową im. Tadeusza Kościuszki w Kiernozi i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kiernozi, Odpustowy Rajd Rowerowy i Bieg Papieski. Ważną rolę w działalności upowszechniającej sport i rekreację w gminie pełni Ludowy Klub Sportowy „Kopernik” Kiernozia.

Gmina Kiernozia jest atrakcyjnym obszarem z uwagi na swoją historię, w którą wplatają się sławne postaci historyczne, zarówno faktycznie związane z gminą, jak Maria Walewska, która w Kiernozi się urodziła i Tadeusz Kościuszko, który bywał tu częstym gościem, jak i obecne poprzez legendy, np. Mikołaj Kopernik. Do zabytków architektonicznych gminy zalicza się: Zespół Parkowo-Pałacowy w Kiernozi, w którym znajduje się dom urodzenia Marii Walewskiej – polskiej szlachcianki i metresy cesarza Napoleona Bonaparte – klasycystyczny pałac Łączyńskich z pierwszej połowy XIX w. otoczony zabytkowym parkiem o powierzchni 7 ha, który prawdopodobnie powstał w XVIII w., a także wybudowany jako gotycki Kościół pw. Świętej Małgorzaty w Kiernozi, pochodzący z XVI w. później wielokrotnie przebudowywany.

10. EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA

Ekonomia społeczna i solidarna to sfera będąca przejawem społeczeństwa obywatelskiego, w której działalność ekonomiczna i pożytku publicznego służy realizacji celów społecznych. Należą do nich: zatrudnianie i reintegracja osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w szczególności osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych oraz seniorów), wspieranie podmiotowości i samodzielności tych osób oraz odbudowa ich zdolności do pełniejszego uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym, a także działalność na rzecz rozwoju lokalnego.

Cele ekonomii społecznej i solidarnej realizowane są przez podmioty ekonomii społecznej, do których zalicza się:

- przedsiębiorstwa społeczne (np. spółdzielnie socjalne), które zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- jednostki reintegracyjne (m.in. zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej czy centra integracji społecznej, których głównym celem jest ponowna integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- podmioty działające w sferze pożytku publicznego – organizacje pozarządowe oraz podmioty sfery gospodarczej utworzone w związku z realizacją celu społecznego – spółki non-profit i spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie np. inwalidów i niewidomych.

W gminie Kiernozia funkcjonuje ponad 20 podmiotów ekonomii społecznej. Są to organizacje pozarządowe, z którymi samorząd gminy podejmuje wspólne działania na podstawie uchwalanego corocznie programu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jego głównym celem jest budowanie partnerstwa pomiędzy gminą i organizacjami, służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych. W szczególności chodzi o integrację środowiska organizacji pozarządowych; polepszenie współpracy gminy z organizacjami, wspieranie oraz powierzanie organizacjom zadań publicznych, coraz lepsze poznawanie i diagnozowanie środowisk organizacji działających na terenie gminy oraz umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz tradycję.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat funkcjonujących w gminie podmiotów ekonomii społecznej. Uwzględniają one m.in. informacje na temat obszarów i odbiorców ich działań, które określają ich zdolności do realizacji usług społecznych, w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Tabela 20. Podmioty ekonomii społecznej w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	obszary działań	odbiorcy działań
1.	„Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy w Niedzieliskach” , Niedzieliska 12a, 99-412 Kiernozia	rozwój lokalny	społeczność lokalna
2.	Stowarzyszenie „Zamiary Przyjazna Wieś” , Zamiary 27a, 99-412 Kiernozia	rozwój lokalny	społeczność lokalna
3.	Stowarzyszenie „Porozumienie Łowickie” , pl. Rynek Kopernika 7, 99-412, Kiernozia	rozwój lokalny	społeczność lokalna
4.	Ludowy Klub Sportowy „Kopernik” Kiernozia , ul. Krzywe Koło 22, 99-412 Kiernozia	sport, turystyka, rekreacja, hobby	społeczność lokalna
5.	Sport Klub – Aktywny Powrót do szkoły , ul. Ogrodowa 4b, 99-412 Kiernozia	sport, turystyka, rekreacja, hobby	dzieci, młodzież
6.	Szkolny Klub Sportowy , ul. Ogrodowa 4b, 99-412 Kiernozia	sport, turystyka, rekreacja, hobby	dzieci i młodzież
7.	Koło Gospodyń Wiejskich w Kiernozi , pl. Rynek Kopernika 11, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety

8.	Koło Gospodyń Wiejskich w Chruślach , Chruśle 40, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety
9.	Koło Gospodyń Wiejskich w Osinach , Osiny 36, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety
10.	Koło Gospodyń Wiejskich w Sokołowie-Kolonii , Sokołów-Kolonia 27b, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety
11.	Koło Gospodyń Wiejskich w Stępowie , Wola Stępowaska 56, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety
12.	Koło Gospodyń Wiejskich w Teresewie , Teresew 36b, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety
13.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wituszy , Witusza 23a, 99-412 Kiernozia	kultura, sztuka, tradycja; rozwój lokalny	społeczność lokalna, kobiety
14.	Koło Łowieckie „ORZEŁ” w Kiernozi , ul. Sobocka 1b, 99-412 Kiernozia	ekologia	myśliwi
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kiernozi , pl. Rynek Kopernika 11, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chruślach , Chruśle 40, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Niedzieliskach , Niedzielska 12a, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach , Osiny 36, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sokołowie-Kolonii , Sokołów-Kolonia 27b, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Stępowie , Stępów 31b, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Teresewie , Teresew 36b, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wituszy , Witusza 23a, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zamiarach , Zamiary 27a, 99-412 Kiernozia	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

Na 2023 r. Gmina Kiernozia zaplanowała zlecenie w trybach, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dotyczących: wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, wspierania i upowszechnianie kultury, tradycji i obyczajów oraz integracji środowisk, bezpieczeństwa publicznego.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Kiernozia czuwa Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu (ul. Bonifraterska 12/14, 99-400 Łowicz). Według jej danych, w 2021 r. na terenie gminy Kiernozia stwierdzono 79 przestępstw, w tym 22 przestępstwa popełnione przez nieletnich. Wśród stwierdzonych przestępstw dominowały przestępstwa polegające na znieważeniu funkcjonariusza (13) oraz znęcaniu się nad osobą najbliższą (12).

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2021 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Przestępstwa popełnione w gminie w 2021 r.

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw stwierdzonych	liczba sprawców ustalonych	wiek sprawców
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego	3	3	28 lat, 50 lat, 72 lata
znęcanie się nad osobą najbliższą	12	6	poniżej 18 lat, 25 lat, 46 lat, 50 lat,
uchylane się od obowiązku alimentacji	8	4	37 lat, 38 lat, 50 lat
kradzież	6	2	poniżej 18 lat
kradzież z włamaniem	2	0	–
kradzież rozbójnicza	2	1	34 lata
oszustwo	5	2	35 lat, 38 lat,
podrabianie dokumentów	7	1	35 lat
spowodowanie wypadku	3	1	39 lat
nieumyślne spowodowanie śmierci	2	0	–
inne czynności seksualne	2	2	poniżej 18 lat
sprowadzenie katastrofy	1	0	–

uszkodzenie mienia	1	0	–
pobicie	1	8	poniżej 18 lat
uszkodzenie ciała	2	2	poniżej 18 lat
naruszenie praw pracowniczych	1	0	–
przemoc wobec świadka	2	0	–
znieważenie funkcjonariusza	13	10	poniżej 18 lat
przestępstwo przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii	2	2	poniżej 18 lat
przestępstwo przeciwko ustawie o ochronie zwierząt	2	1	54
bezprawne uzyskanie informacji	1	0	–
przywłaszczenie mienia	1	0	–

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi obejmuje wsparciem osoby mające trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. W 2019 r. z tego powodu z pomocy społecznej w gminie skorzystała 1 osoba, a w 2021 r. – 2 osoby. W 2020 r. GOPS nie udzielał z tej przyczyny wsparcia.

Na terenie gminy Kiernozia ochronę przeciwpożarową zapewnia 9 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w Kiernozi, Chruślach, Niedzieliskach, Osinach, Teresewie, Sokołowie-Kolonii, Stępowie, Wituszy i Zamiarach. W 2021 r. jednostki OSP brały udział w działaniach związanych z usuwaniem skutków klęski żywiołowej, jaka nawiedziła gminę.

12. KWESTIA UCHODźCÓW

Nie wiadomo dokładnie, ile osób uchodźczych przebywa obecnie w Polsce w związku z kryzysem wojennym za jej wschodnią granicą, niemniej szacuje się, że w różnych okresach 2022 r. granicę kraju przekroczyło od 4 do 5 mln osób – kobiet, mężczyzn, dzieci, seniorów czy osób z niepełnosprawnościami. Sytuacja pozostawała dynamiczna – część uchodźców podążała do innych krajów, niektórzy wracali do Ukrainy, część pozostała w Polsce. W połowie 2022 r. obywatelom Ukrainy nadano ponad 1 milion numerów PESEL. Z uwagi na niemożność określenia, jak potoczy się i rozwinie kryzys wojenny za wschodnią granicą Polski niezbędne jest tworzenie polityki migracyjnej zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

W pierwszych tygodniach wojny w Ukrainie jednostki samorządowe stanęły przed obowiązkiem i potrzebą zapewnienia schronienia uchodźcom. Wśród

krótkookresowych wyzwań znalazły się podstawowe, jak zapewnienie lokum i żywności, dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji i rynku pracy. Z upływem czasu pojawiały się kolejne, m.in. konieczność świadczenia pomocy psychologicznej osobom w traumie. Przewidywane są również następne wyzwania, a wśród najważniejszych wymienia się potrzebę integracji oraz zapobieganie konfliktom migranckim, w tym agresji na tle narodowościowym.

W gminie Kiernozia zarejestrowano 79 obywateli Ukrainy szukających schronienia przed konfliktem wojennym. Wszyscy zostali zakwaterowani u prywatnych osób. Udzielana im pomoc finansowa polega na wypłacie jednorazowego świadczenia 300 zł oraz wypłacie świadczeń dla mieszkańców, którzy uchodźców przyjęli. Z kolei w ramach pomocy rzeczowej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi finansuje obiady w szkole dla ukraińskich dzieci, refunduje koszt zdjęć do dokumentów uchodźców, a także współorganizuje z Parafią św. Małgorzaty w Kiernozi zbiórkę ubrań i żywności.

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego 2021 wynika, że w porównaniu do spisu z 2011 r. dwukrotnie wzrosła liczba osób z obywatelstwem innego kraju mieszkających na terenie Polski, w tym czterokrotnie liczba obywateli Ukrainy. Wobec powyższego, obecnie, po wybuchu wojny za wschodnią granicą kraju, tym bardziej należy brać pod uwagę możliwość dalszego wzrostu liczby osób narodowości ukraińskiej zamierzających na dłużej lub na stałe pozostać w Polsce. Z ankiet przeprowadzanych wśród uchodźców w połowie 2022 r. wynika, że 1/3 badanych deklarowała chęć pozostania w Polsce także po zakończeniu wojny. W późniejszych badaniach udział ten nieco się zmniejszył, niemniej nie można przewidzieć, jak będzie on kształtował się w przyszłości.

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

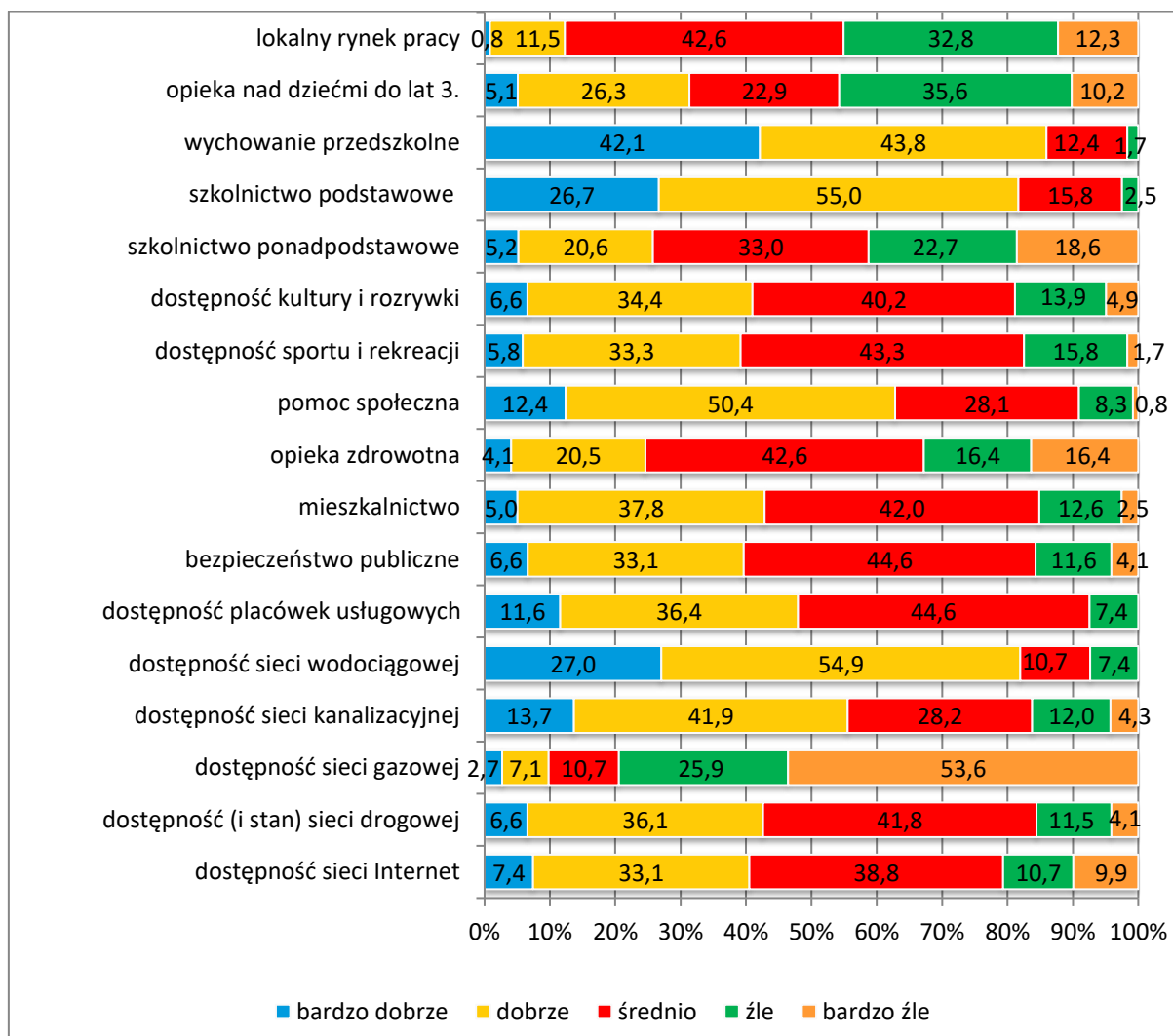
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Kiernozia posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów,

pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, w tym placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, podmiotów ekonomii społecznej i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 122 wypełnione anonimowo ankiety.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

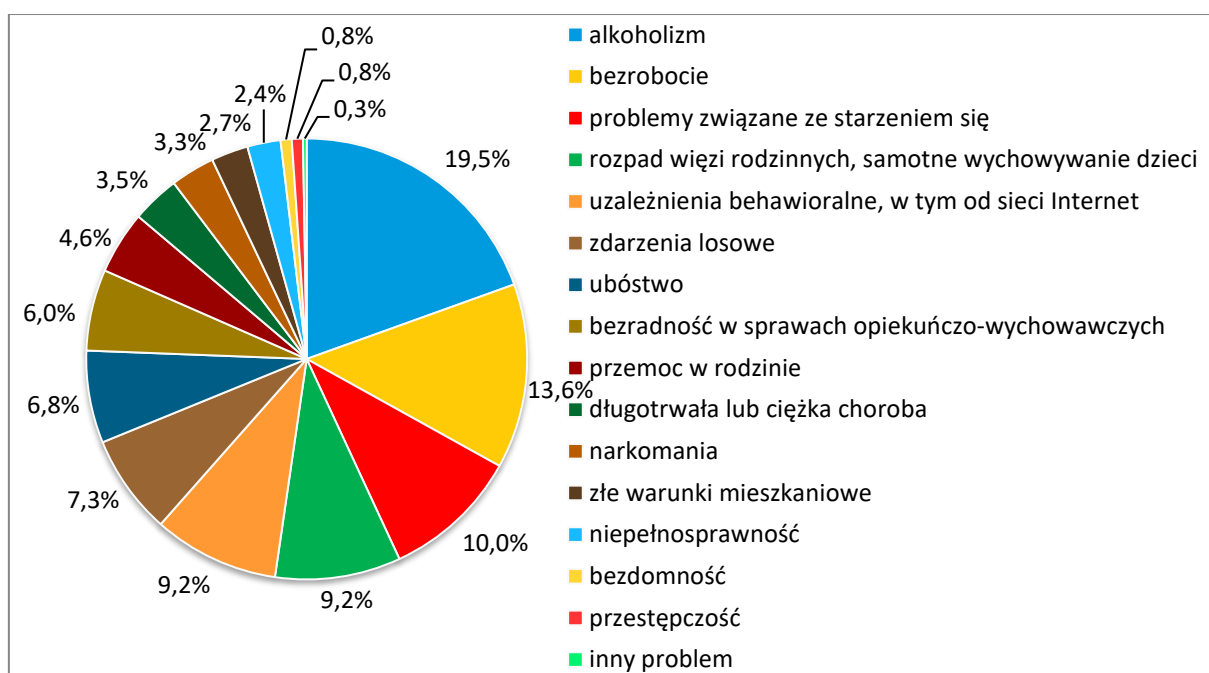
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostęp do wychowania przedszkolnego (łącznie 85,9% ocen dobrych i bardzo dobrych), sieci wodociągowej (w sumie 81,9% ocen dobrych

i bardzo dobrych) i szkolnictwa podstawowego (łącznie 81,7% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najgorzej badani ocenili z kolei dostępność (i stan) sieci gazowej (w sumie 79,2% ocen bardzo złych i złych), a także dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3. (łącznie 45,8%), lokalny rynek pracy (w sumie 45,1% ocen złych i bardzo złych), dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego (w sumie 41,3% ocen złych i bardzo złych) oraz opieki zdrowotnej (łącznie 32,8% ocen złych i bardzo złych),

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

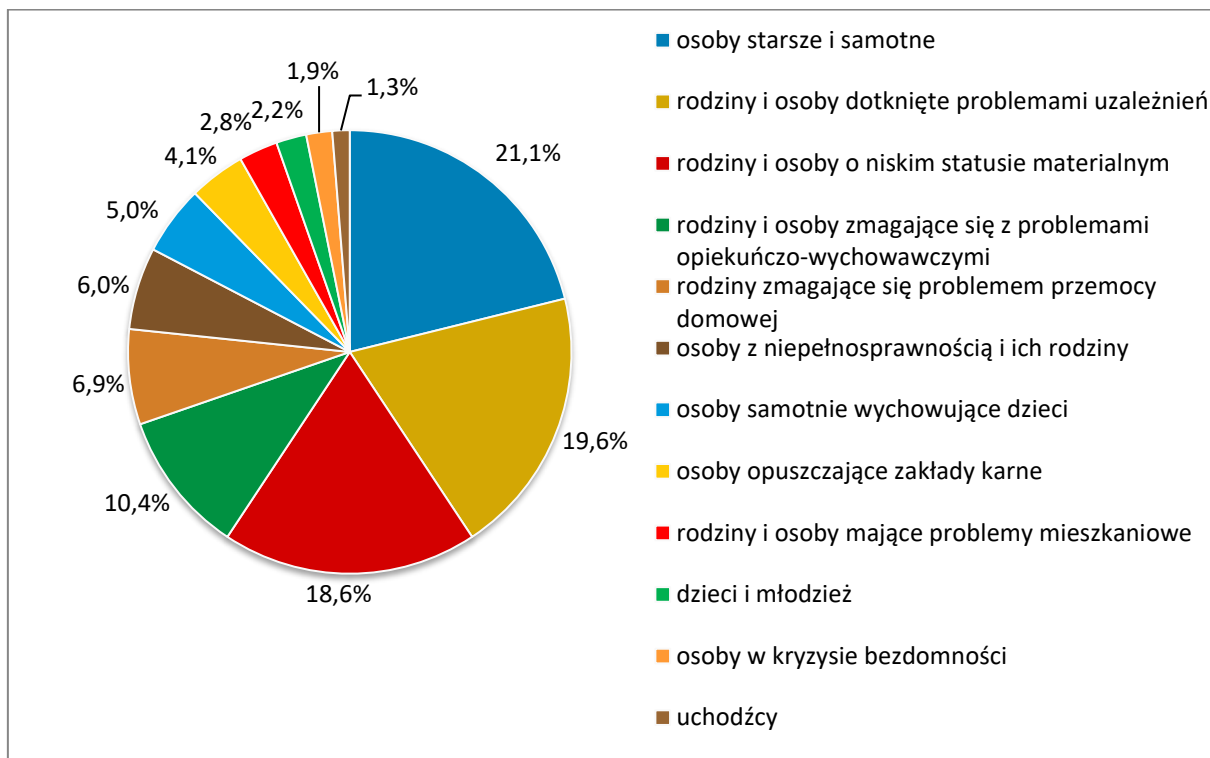

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (19,5%), bezrobocie (13,6%), problemy związane ze starzeniem się (10%), rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci oraz uzależnienia behawioralne, w tym od sieci Internet, komputera i telefonu (po 9,2%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

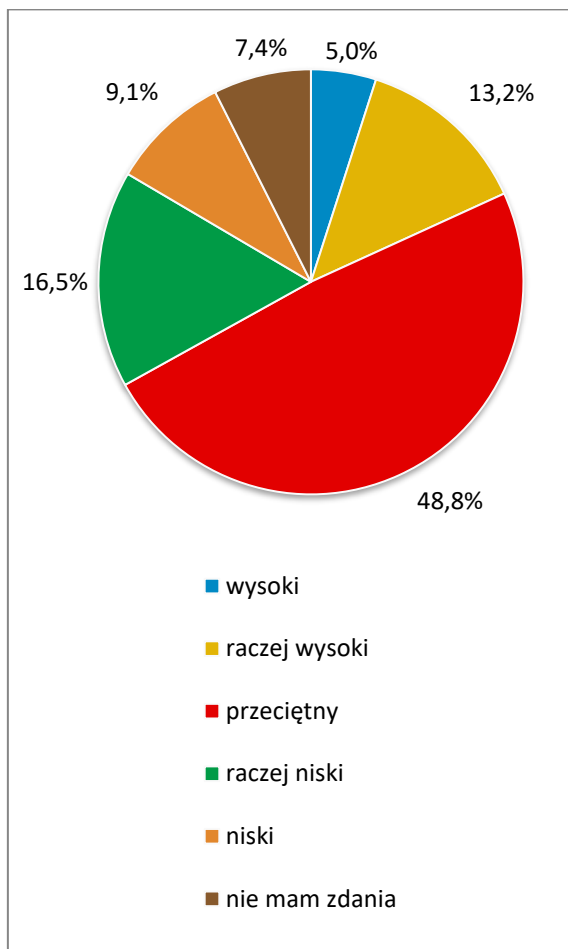
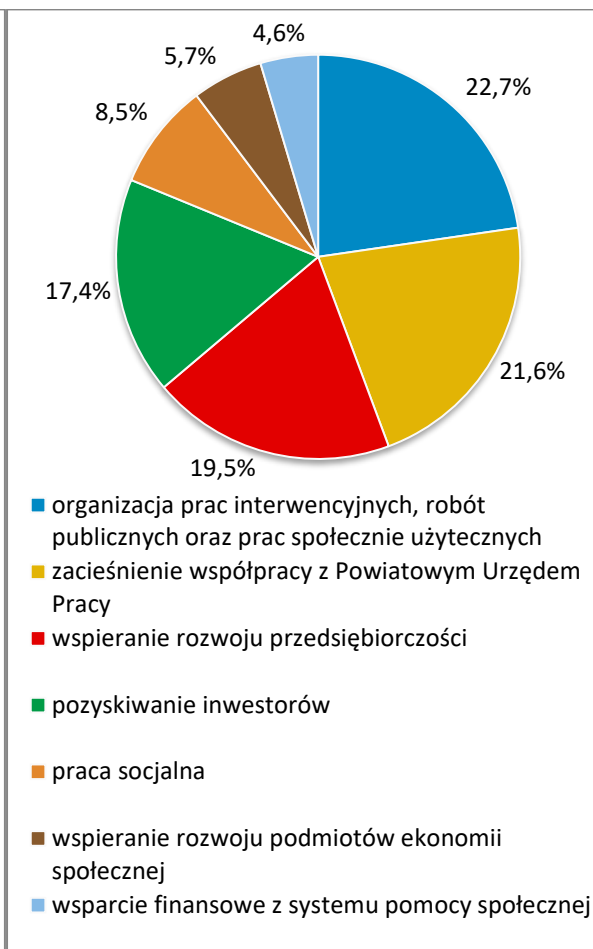
Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są osoby starsze i samotne (21,1%), rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (19,6%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (18,6%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?**Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?**

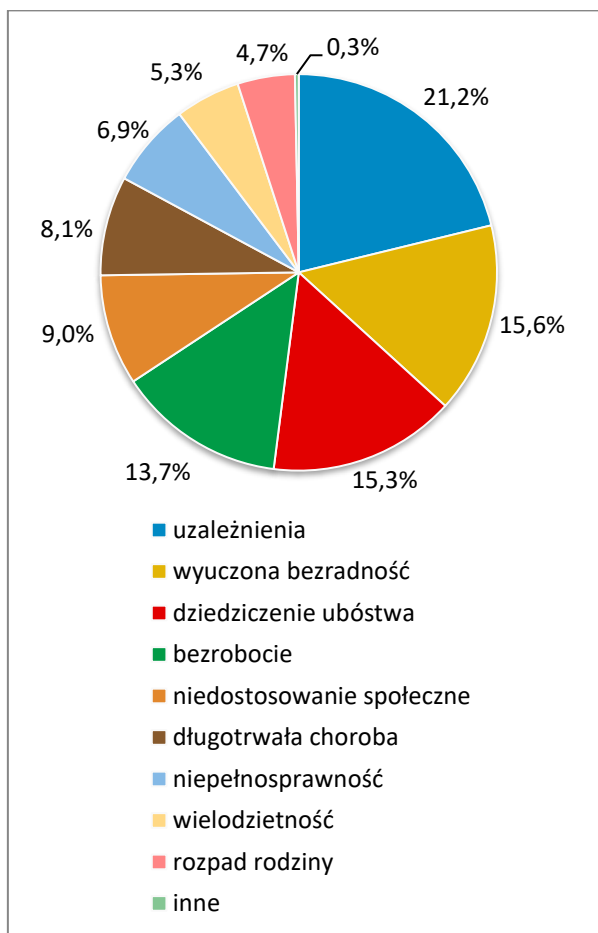
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej ankietowanych (48,8%) stwierdziło, że poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny. Jednocześnie zdaniem łącznie 25,6% badanych jest on raczej niski lub niski.

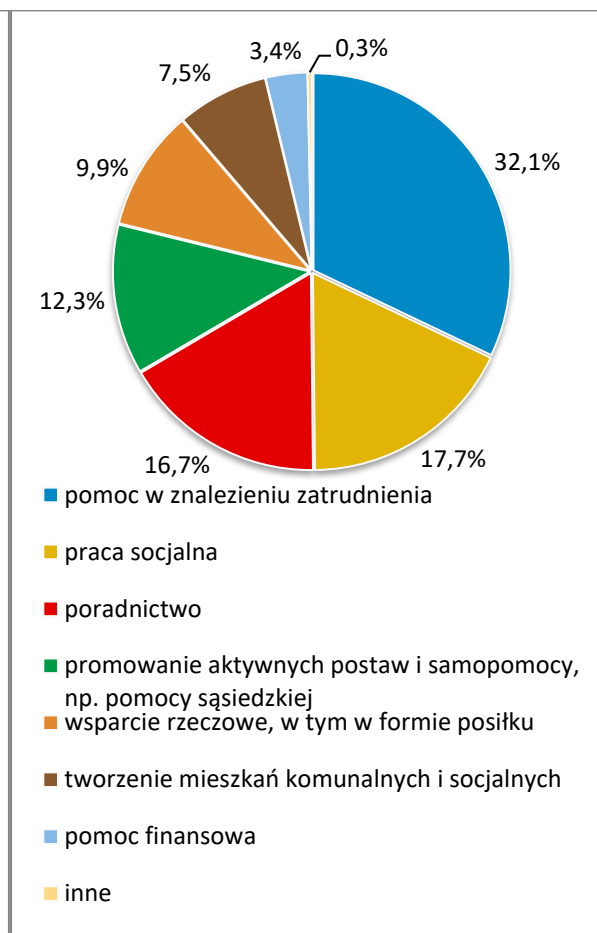
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (22,7%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń; 21,6%), wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (19,5%) oraz pozyskiwanie inwestorów (17,4%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

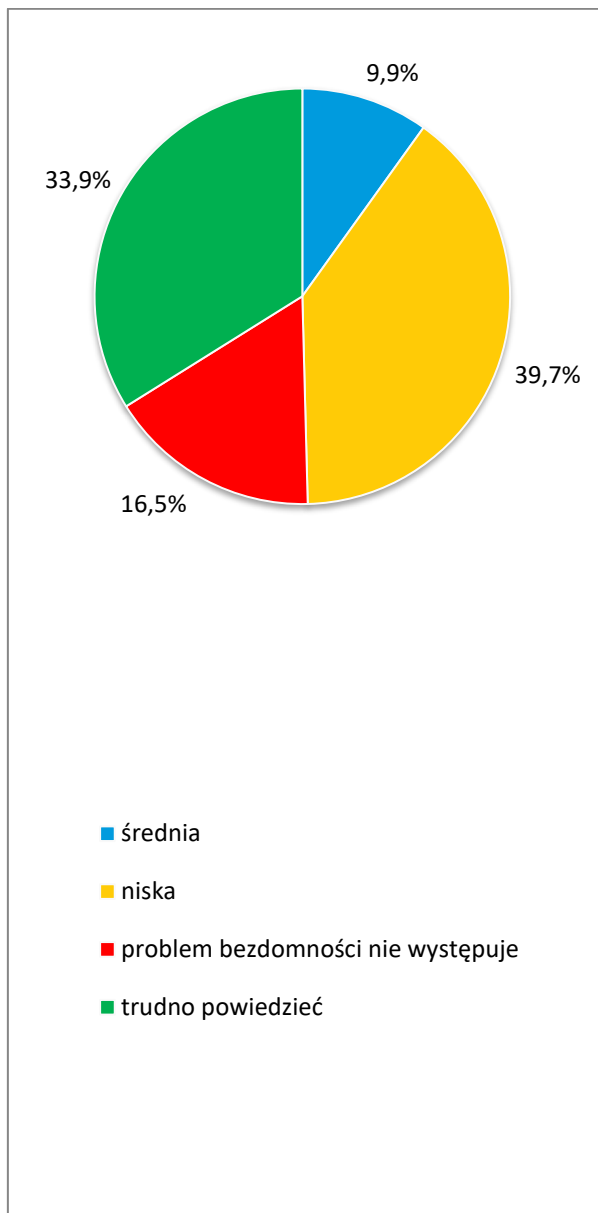
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (21,2%), wyuczoną bezradność (15,6%), dziedziczenie ubóstwa (15,3%) oraz bezrobocie (13,7%)

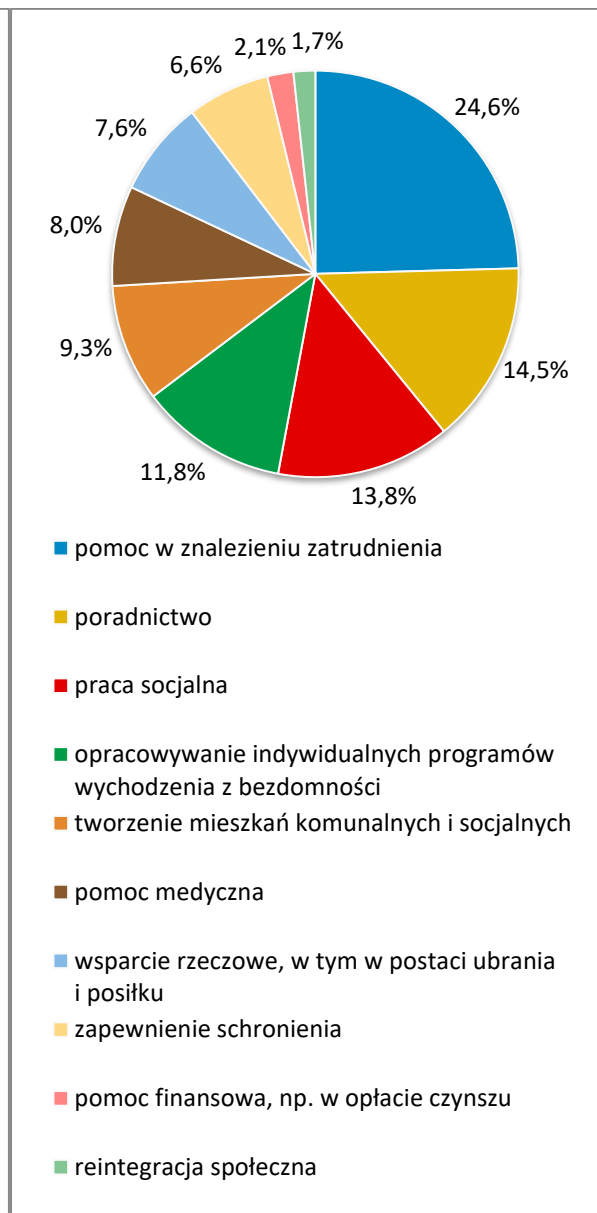
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (32,1%). Za ważne ankietowani uznali również prowadzenie pracy socjalnej (17,7%) i świadczenie poradnictwa (16,7%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

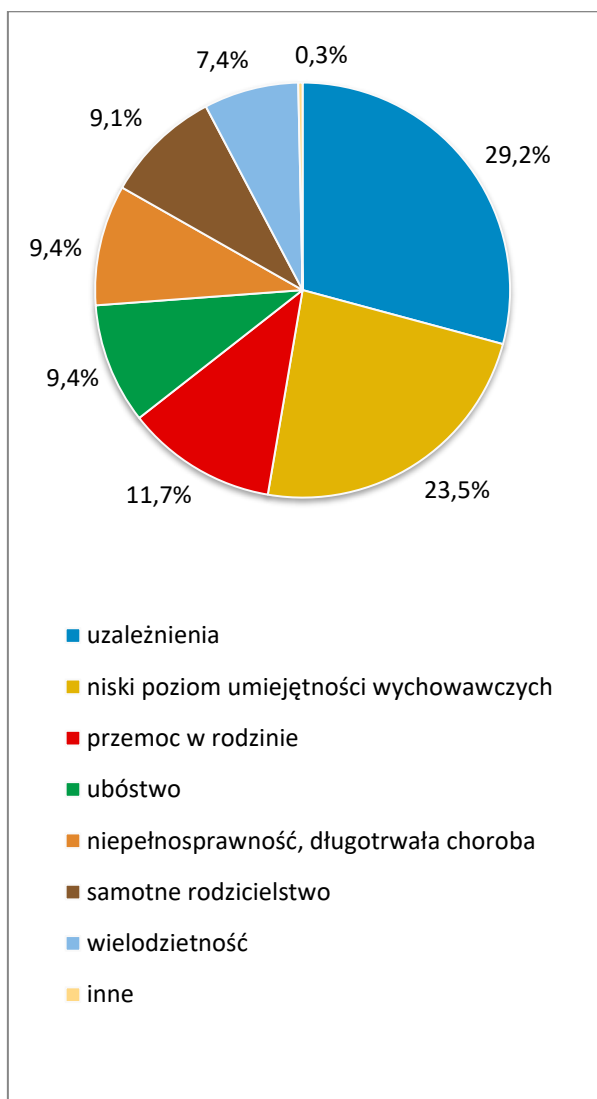
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (39,7%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 33,9% ankietowanych nie miało na ten temat zdania.

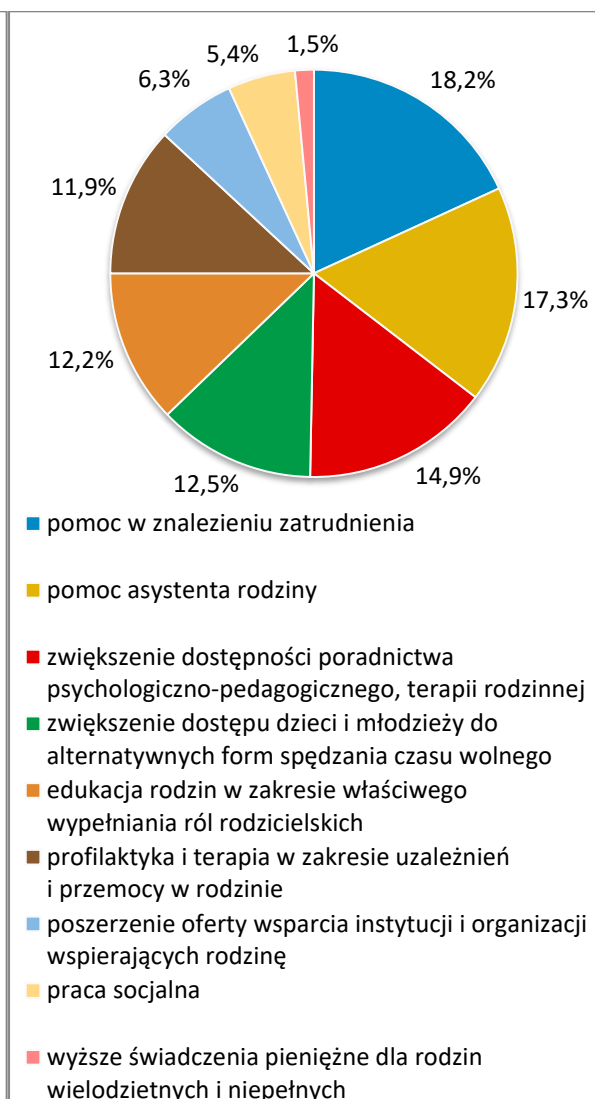
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (24,6%), a także świadczenie poradnictwa (14,5%), prowadzenie pracy socjalnej (13,8%) i opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (11,8%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

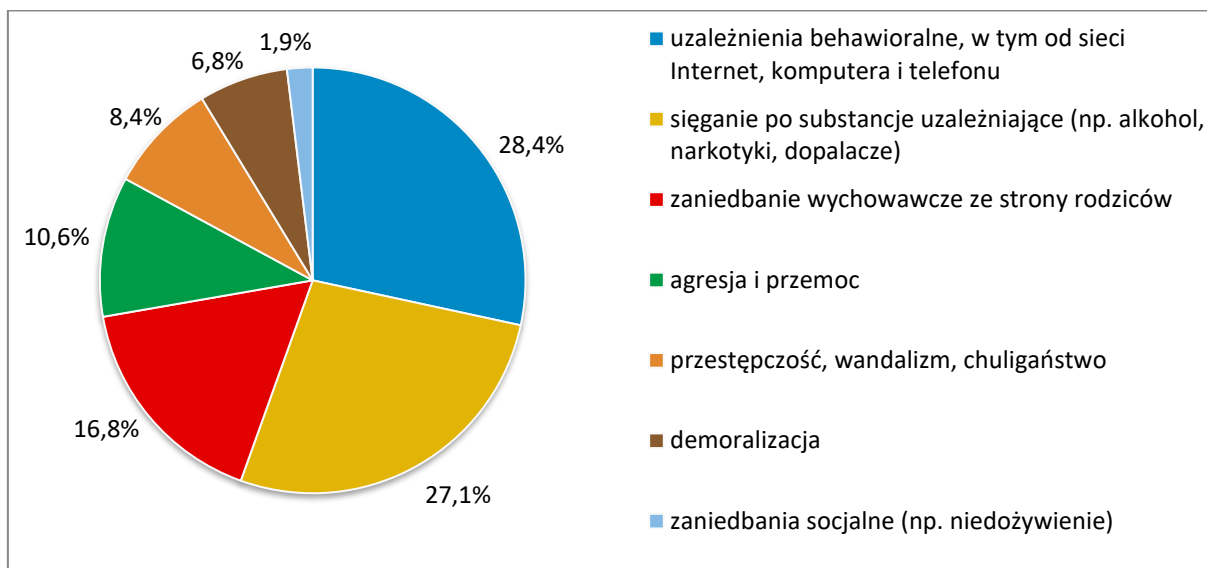
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (29,2%) oraz niski poziom umiejętności wychowawczych (23,5%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (18,2%), świadczenie pomocy przez asystenta rodziny (17,3%) oraz zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (14,9%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

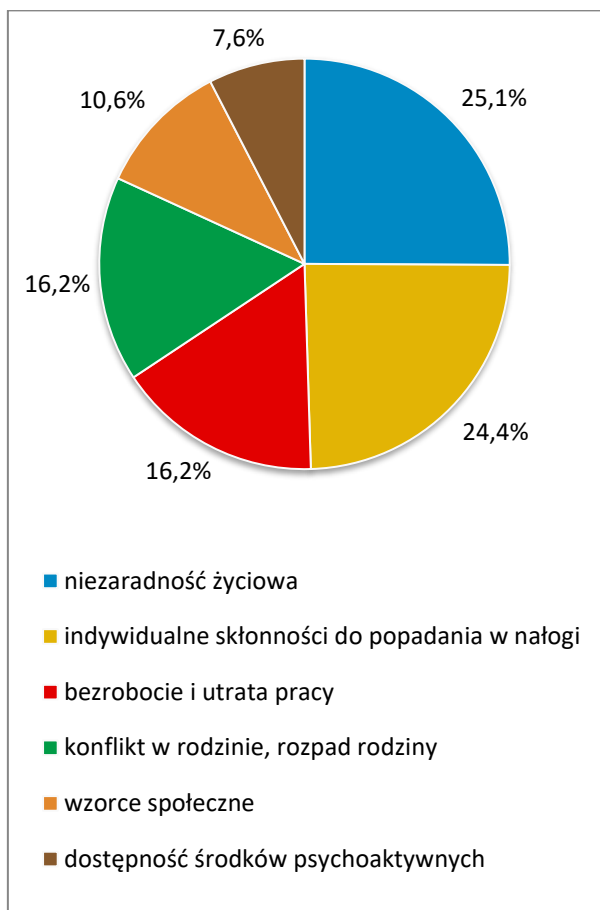

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

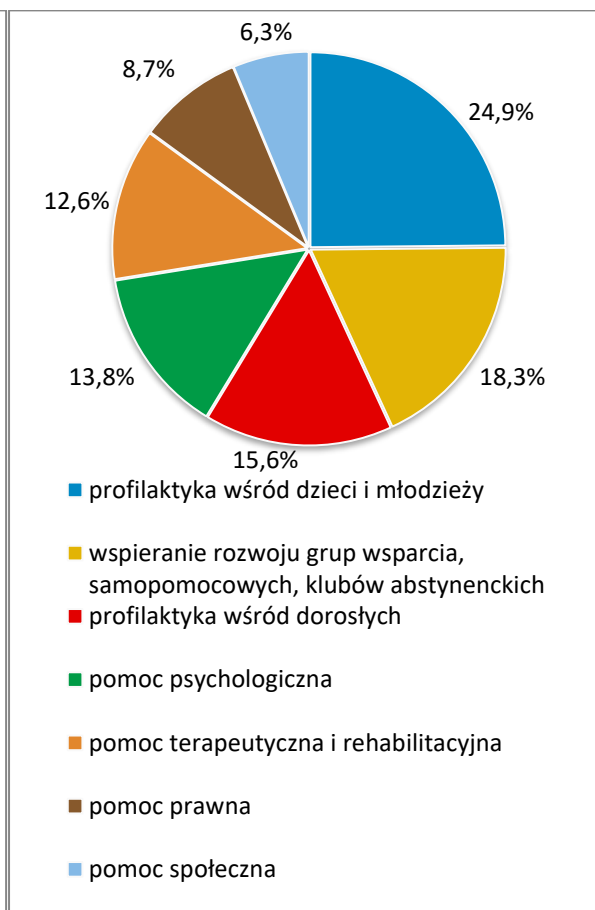
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: uzależnienia behawioralne, w tym od sieci Internet, komputera i telefonu (28,4%), sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (27,1%) oraz zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców (16,8%).

W następujących pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

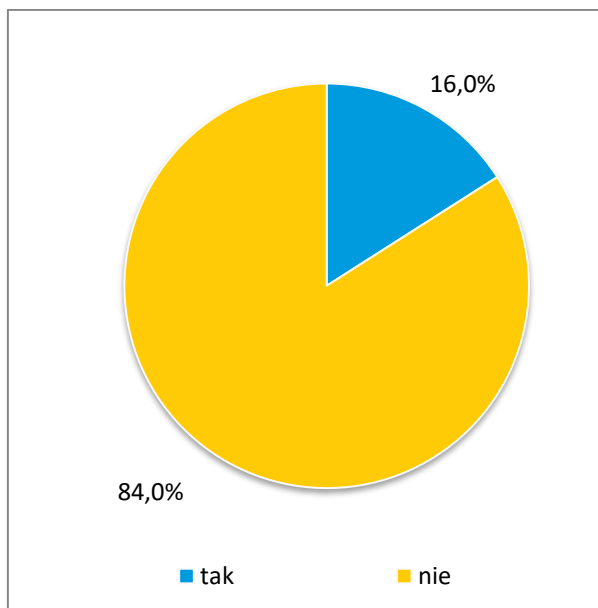
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (25,1%), indywidualne skłonności do popadania w nałogi (24,4%), a także bezrobocie i utratę pracy oraz konflikt w rodzinie i jej rozpad (po 16,2%).

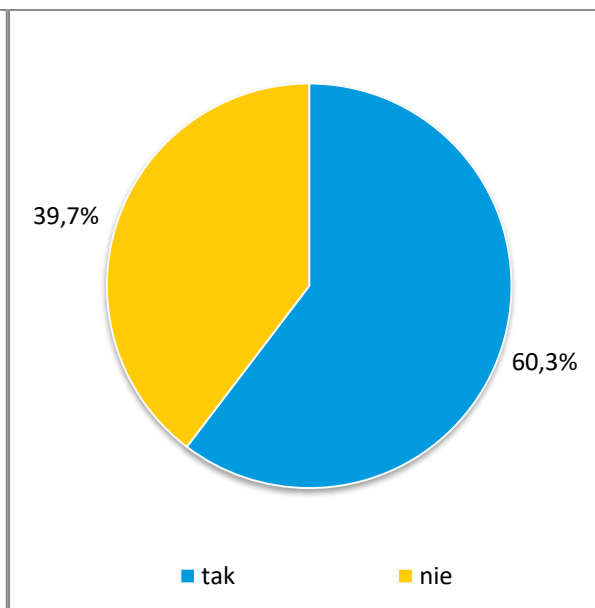
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (24,9%), wspieraniu rozwoju grup samopomocowych (np. AA i Al-Anon) i klubów abstynenckich (18,3%), prowadzeniu profilaktyki wśród dorosłych (15,6%) oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (13,8%).

Następnie zapytano badanych o doświadczenie i znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 46. Czy doświadczyła Pani/doświadczył Pan przemocy?

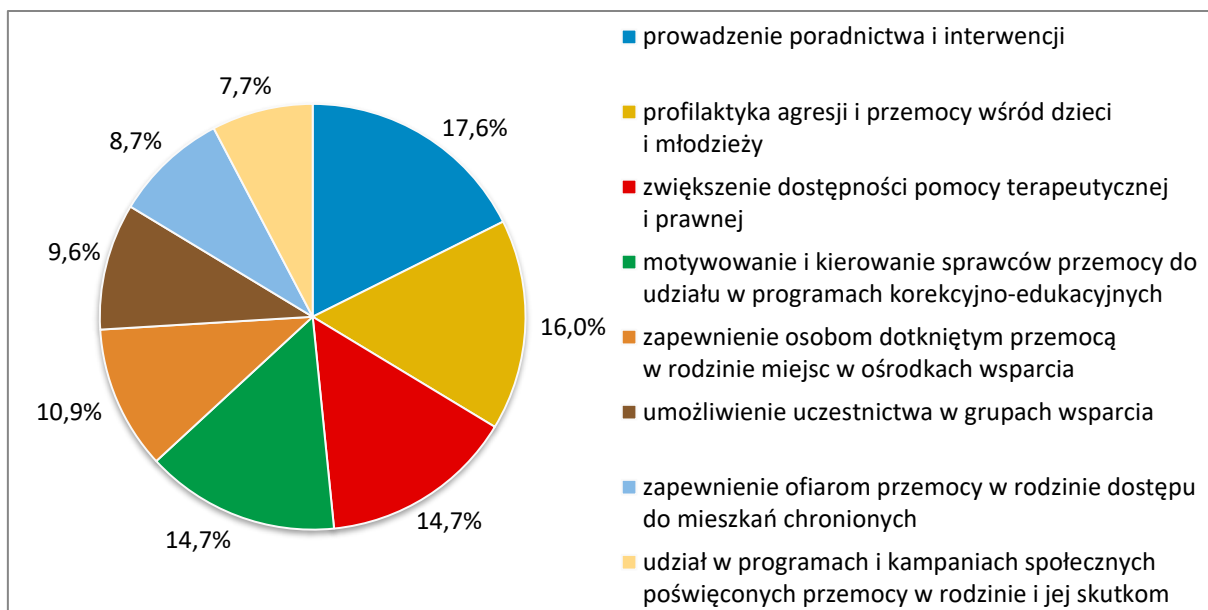
Wykres 47. Czy słyszała Pani/słyszał Pan o osobach w gminie, które doświadczyły przemocy?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (84%) odpowiedziała, że nie doświadczyła przemocy. Jednocześnie 60,3% ankietowanych odpowiedziało, że słyszało o osobach w gminie, które doświadczyły tego problemu.

Wykres 48. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

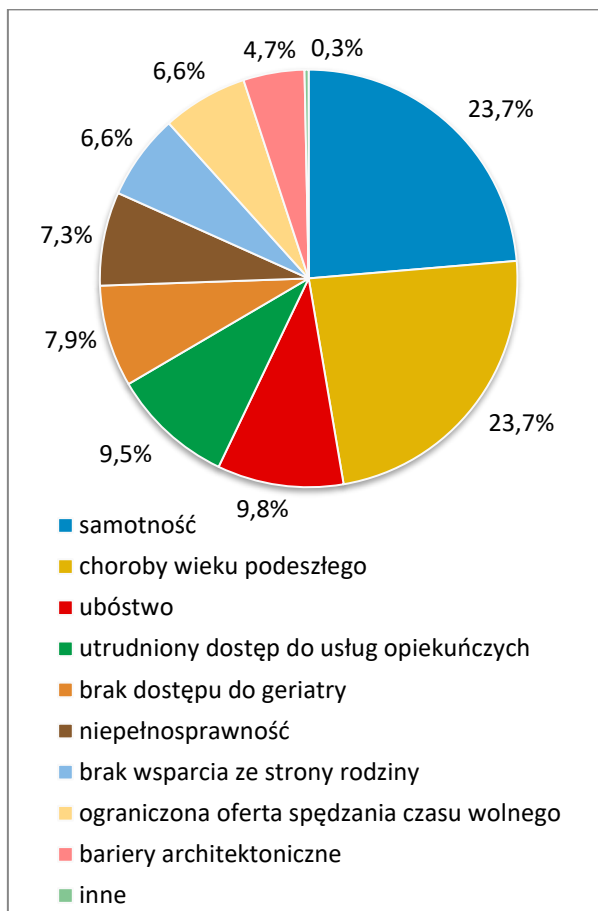

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić poradnictwo i interwencję (17,6%) oraz profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (16%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (po 14,7%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 50. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

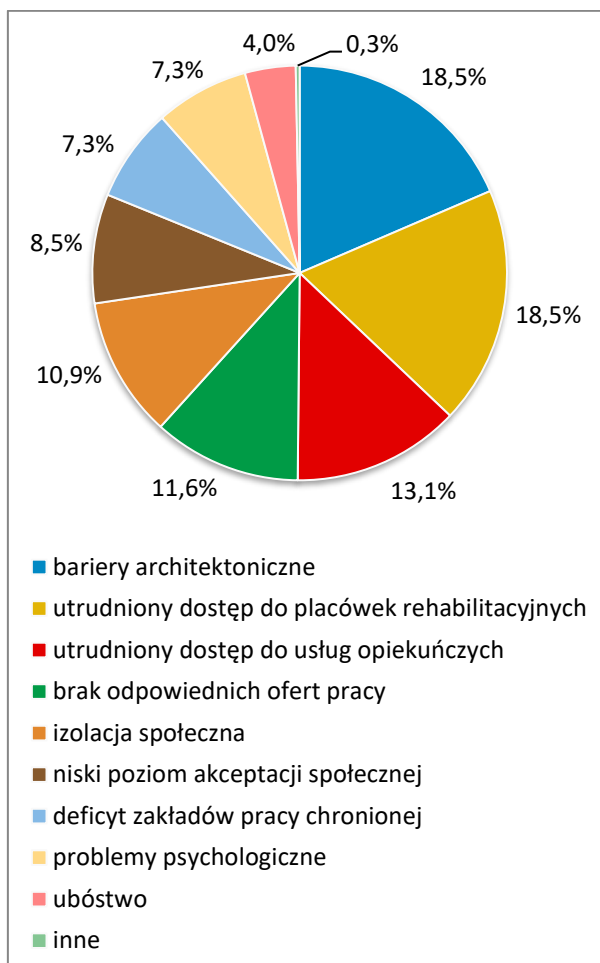
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są samotność i choroby wieku podeszłego (po 23,7%).

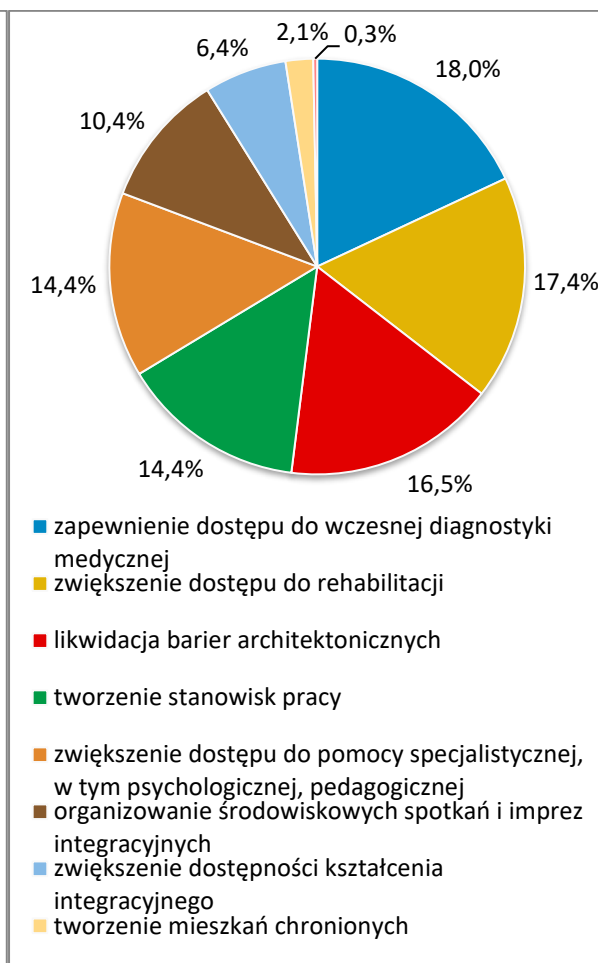
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (24,1%), rozwój usług opiekuńczych (19,3%), zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 18%) oraz zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (17,4%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 51. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością z gminy

Wykres 52. Jakie działania umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnością pełniejszy udział w życiu społecznym?

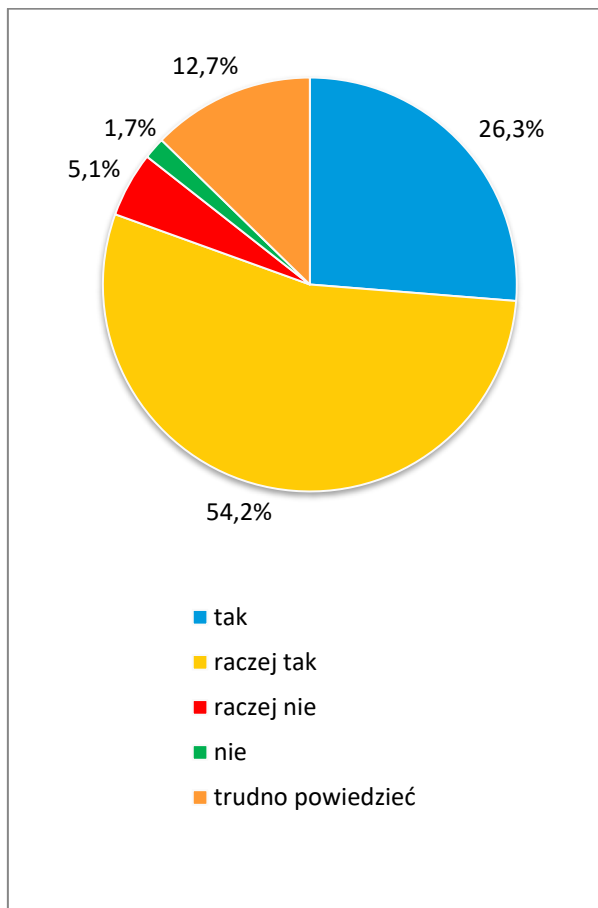
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: bariery architektoniczne i utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (po 18,5%) i usług opiekuńczych (13,1%).

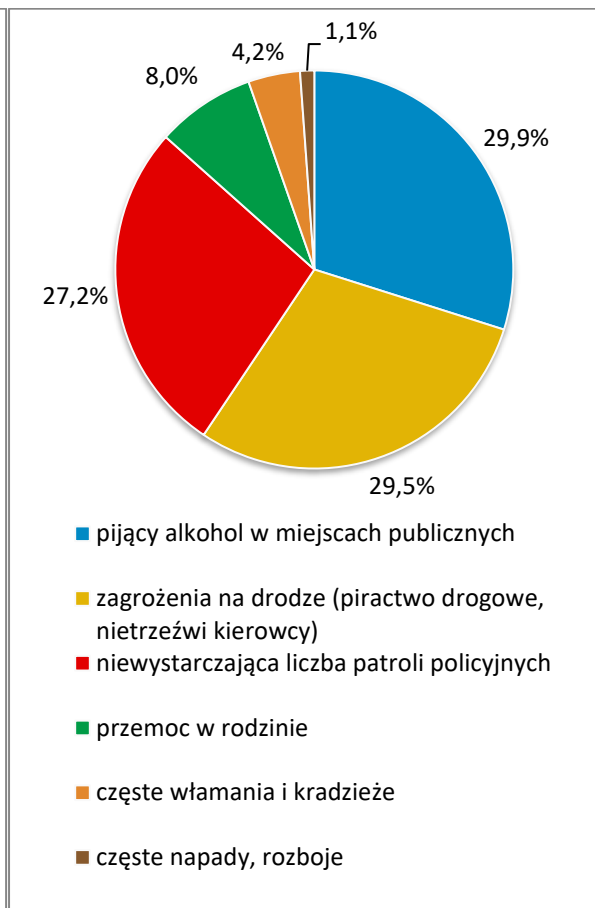
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnością pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zapewnieniu dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej (18%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (17,4%) oraz likwidowaniu barier architektonicznych (16,5%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 53. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

Wykres 54. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

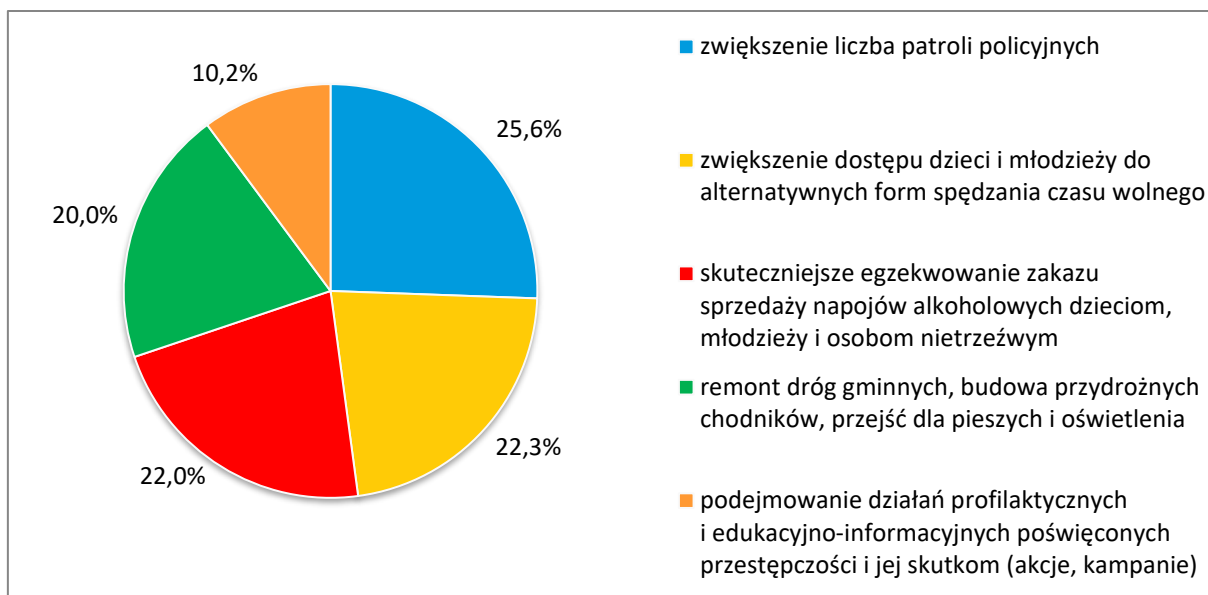

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 80,5%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Jedynie 6,8% badanych było odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (29,9%), zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 29,5%) oraz niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (27,2%).

Wykres 55. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: zwiększenie liczby patroli policyjnych (25,6%), poszerzenie oferty alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (22,3%), skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (22%) oraz remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (20%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Tabela 22. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobre położenie geograficzne i komunikacyjne gminy ▪ upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy; posiadanie terenów pod inwestycje ▪ informowanie osób w kryzysie bezdomności o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy, zapewnianie im wsparcia, w tym w postaci schronienia ▪ udzielanie przez GOPS wsparcia finansowego i rzeczowego, m.in. pomocy żywnościowej ▪ zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ dobry dostęp do opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego ▪ dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna ▪ skoordynowane działania instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego ▪ funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej ▪ działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktu Konsultacyjnego, Zespołu Interdyscyplinarnego i grupy AA ▪ kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe oraz sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak dużych zakładów produkcyjnych i przetwórstwa rolnego w gminie ▪ słabo rozwinięta komunikacja w gminie ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych i chronionych ▪ brak podmiotów ekonomii społecznej działających jako przedsiębiorstwa społeczne i jednostki reintegracyjne ▪ niedostateczne warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ ograniczony dostęp rodzin do wsparcia prawnego ▪ deficyt specjalistów zajmujących się kompleksowo rodziną problemową ▪ brak żłobka – utrudniony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3. ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego, w tym oferta zajęć pozalekcyjnych ▪ brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ nieodpowiedni dostęp do opieki medycznej w gminie, głównie specjalistycznej ▪ niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjno-szkoleniowe w obszarze uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ brak grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących wsparcie osobom starszym i z niepełnosprawnością ▪ brak specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ utrudniony dostęp do opieki geriatrycznej ▪ brak grup i ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnością

▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ zaangażowanie pracowników GOPS-u w pomoc osobom starszym i z niepełnosprawnością ▪ organizowanie usług opiekuńczych ▪ działalność Klubu Seniora, Zespołu „Jutrzenka” i organizacji pozarządowych wspierających osoby starsze ▪ działalność Zespołu Pieśni Ludowej „Kiernozianie” ▪ istnienie w gminie bazy rehabilitacyjnej ▪ kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej ▪ podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra GOPS-u ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościoła ▪ przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej	▪ istnienie barier utrudniających osobom z niepełnosprawnością codzienne życie, w tym architektonicznych ▪ deficyt miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej ▪ niewielki stopień absorpcji środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ niewystarczający potencjał sektora ekonomii społecznej i solidarnej w gminie działającego w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu w gminie

Szanse

Zagrożenia

▪ duży potencjał gminy do rozwoju turystyki i rekreacji oraz rolnictwa ▪ aktywna promocja gminy i jej walorów ▪ promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ ogólnopolskie programy wsparcia rodziny np. „Rodzina 500+”, „Dobry Start”, Karta Dużej Rodziny ▪ rozwój oferty spędzania czasu wolnego i infrastruktury temu służącej ▪ promowanie zdrowego trybu życia	▪ niski poziom zainteresowania gminą ze strony potencjalnych inwestorów ▪ ograniczony potencjał inwestorów w powiecie ▪ wysokie koszty pracodawców ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia i bezrobocia ukrytego ▪ niski poziom aktywności osób bezrobotnych ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych i zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej
- rosnąca świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie
- zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach
- wzmożony monitoring sprzedaży używek
- intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz dotkniętych przemocą
- rozwój usług opiekuńczych i uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych
- promowanie aktywnego starzenia się
- możliwość uzyskania przez osoby starsze i z niepełnosprawnością pomocy ze strony rodziny
- dobra dostępność domów pomocy społecznej
- dostępność programów pozwalających na rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz zwiększenie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnością
- wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnością
- likwidacja barier utrudniających funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnością
- możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej
- możliwość ubiegania się o dotacje rządowe na realizację lokalnej polityki społecznej
- spadek opłacalności produkcji rolnej
- migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków
- utrudniony dostęp do szkół ponadpodstawowych
- bezradność opiekuńczo-wychowawcza rodziców
- osłabienie więzi rodzinnych i rozpad rodzin
- rosnąca skala problemów dotyczących dzieci i młodzieży
- obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej
- coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych
- rosnące zagrożenie uzależnieniami, w tym behawioralnymi, oraz przemocą w rodzinie
- zwiększająca się liczba rodzin wymagających, z powodu przemocy, podjęcia działań interdyscyplinarnych oraz sprawców przemocy wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych
- zwiększająca się liczba osób starszych i przyrost osób z niepełnosprawnością
- słabnące zainteresowanie ze strony ludzi młodych problemami starszego pokolenia
- zbyt niski poziom wykształcenia i kwalifikacji osób z niepełnosprawnością
- rosnąca liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych
- utrzymująca się liczba beneficjentów pomocy społecznej
- popadanie przez pracowników pomocy społecznej w rutynę i zagrożenie wypaleniem zawodowym
- niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; zbyt duże obciążenie zadaniami samorządu gminy
- niestabilność przepisów prawa
- zwiększająca się biurokracja w pomocy społecznej

- rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym sektora pozarządowego oraz zacieśnianie z nim współpracy
- wzrost zainteresowania inicjatywami społecznymi
- uruchomienie wolontariatu
- bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Kiernozia, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, co m.in. wymaga kontynuowania działań na rzecz pozyskania podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, poprawy warunków do inwestowania, wspierania rozwoju firm już istniejących oraz rolnictwa i zmian w rolnictwie, lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów, zachęcania osób ubogich i pozostających bez pracy do aktywnych postaw (poprzez pracę socjalną i poradnictwo), udzielania pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, propagowania przedsiębiorczości oraz zwiększenia w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie lokali socjalnych i wspomaganych;
- niekorzystne zmiany demograficzne – spadek liczby mieszkańców gminy, w tym liczby osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszy wzrost udziału osób starszych w populacji gminy; zmiany te, prowadzące do starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększające ryzyko chorób i niepełnosprawności, wymagają m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), rehabilitacyjnych i medycznych, a także rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i z niepełnosprawnością, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalszego likwidowania barier architektonicznych oraz udzielania wsparcia osobom z niepełnosprawnością w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;

- potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, co wymaga m.in. dalszego edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenia dostępu do poradnictwa specjalistycznego, wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz zapewnienia dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3., a także zwiększenia dostępności alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym tworzenia placówek wsparcia dziennego;
- zagrożenie problemami uzależnień i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej i prawnej (m.in. poprzez rozszerzenie oferty punktu konsultacyjnego) oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu powołania grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej, oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego, m.in. poprzez dalsze monitorowanie i patrolowanie miejsc publicznych oraz kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- zwiększenie aktywności obywatelskiej oraz profesjonalizację lokalnego systemu pomocy społecznej poprzez m.in. wspieranie i rozwijanie sektora ekonomii społecznej i solidarnej działającego w gminie w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego podmiotami, a także stałe doskonalenie i poszerzenie służb społecznych i rozwijanie infrastruktury socjalnej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2023-2032. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej, a także zwiększanie udziału osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społeczności lokalnej;
2. **Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
3. **Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia:** udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie oraz działań prozdrowotnych, a także zwiększenie dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej;
4. **Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
5. **Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacnianie lokalnych służb społecznych:** rozwijanie i wspieranie sektora ekonomii społecznej i solidarnej oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego podmiotami oraz doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie.

IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Kiernozia w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2032 jest:

***stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia i rozwoju,
skuteczne przywracanie rodzinom
zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia
społecznego oraz integrowanie społeczności lokalnej***

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, czas realizacji oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.:

Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne

1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej.
2. Zwiększanie udziału osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społeczności lokalnej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, rozwijanie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.
2. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej, oraz tworzenie warunków do rozwoju handlu i rynku usług.
3. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności, w tym rozwoju rolnictwa ekologicznego i przetwórstwo rolno-spożywczego.

4. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów, rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki.
5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udział w realizacji programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych.
6. Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej.
7. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
8. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
9. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego, świadczeń pomocy materialnej dla uczniów oraz w formie dodatków mieszkaniowych, dodatku energetycznego i innych świadczeń wynikających z bieżących przepisów.
10. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych.
11. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.

12. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia (podejmowanie współpracy w tym zakresie z ośrodkami wsparcia zapewniającymi schronienie).
13. Podejmowanie działań na rzecz uchodźców, m.in. zapewnienie schronienia, udzielanie wsparcia finansowego, rzeczowego i psychologicznego, udzielenie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, organizowanie bezpłatnych kursów językowych.
14. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie lokali socjalnych i wspomaganych.
15. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
16. Podejmowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Informowanie osób starszych i z niepełnosprawnością o dostępnych formach pomocy, podejmowanych na ich rzecz działaniach oraz przysługujących im prawach.
2. Udzielanie osobom starszym i z niepełnosprawnością wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.
3. Rozwijanie usług opiekuńczych i uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
4. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.
5. Udział w realizacji programów pozwalających na rozwój systemu wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnością, np. „Opieka 75+”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami”.

6. Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i z niepełnosprawnością.
7. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i z niepełnosprawnością – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach gminnych placówek kulturalnych, Klubu Seniora oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
8. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i z niepełnosprawnością oraz wykorzystujących ich potencjał.
9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
10. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i podmiotami ekonomii społecznej działającymi na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością, m.in. z podmiotami leczniczymi, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami aktywności zawodowej, zakładami pracy chronionej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.
11. Rozwój wolontariatu na rzecz wspierania osób starszych i niepełnosprawnych w codziennym życiu.

Czas realizacji:

Lata 2023-2032.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Kiernozia, Rada Gminy w Kiernozi, Urząd Gminy w Kiernozi, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi, Klub Seniora w Kiernozi, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, podmioty lecznicze, ośrodki wsparcia, w tym noclegownie i schroniska, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, podmioty ekonomii społecznej zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i w kryzysie bezdomności, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością, a także Kościoł, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Wzrost aktywności gospodarczej w gminie, większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, efektywniejszy udział seniorów i osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, wyższy standard świadczonych usług, lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i z niepełnosprawnością w środowisku zamieszkania, wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.:

Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju

Cele operacyjne:

1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
2. Zwiększenie, w razie konieczności, liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny.
4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
6. Zapewnienie w gminie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3.
7. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin.
8. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, m.in. poprzez rozwijanie służącej temu infrastruktury oraz zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku.
9. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.
11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.
12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji:

Lata 2023-2032.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Kiernozia, Rada Gminy w Kiernozi, Urząd Gminy w Kiernozi, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kiernozi, Punkt Konsultacyjny w Kiernozi, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łowiczu, szkoły ponadpodstawowe, podmioty lecznicze, specjaliści, instytucje rządowe, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe udzielające pomocy udzielające pomocy rodzinom i dzieciom i zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3., podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, zwiększenie dostępności kultury, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.

Cel strategiczny 3.:

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Cele operacyjne:

1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
2. Prowadzenie działań prozdrowotnych oraz zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej, głównie specjalistycznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie Punktu Konsultacyjnego, oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie.
2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.
3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Kontynuowanie działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.
6. W razie potrzeby tworzenie lokali dla ofiar przemocy w rodzinie lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu i działającym przy nim Punktem Interwencji Kryzysowej.
7. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie.

8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii, przemocy w rodzinie i uzależnieniami behawioralnymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Wspieranie działań służących zwiększeniu dostępu mieszkańcom gminy do świadczeń zdrowotnych, w tym świadczeń specjalistycznych, opieki geriatrycznej i usług rehabilitacyjnych.
3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców.
4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych.

Czas realizacji:

Lata 2023-2032.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Kiernozia, Rada Gminy w Kiernozi, Urząd Gminy w Kiernozi, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kiernozi, Punkt Konsultacyjny w Kiernozi, Zespół Interdyscyplinarny w Kiernozi, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Punkt Interwencji Kryzysowej w Łowiczu, szkoły ponadpodstawowe, podmioty lecznicze, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 4.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów.
3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych i w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych.
4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, instalowanie progów zwalniających.

Czas realizacji:

Lata 2023-2032.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Kiernozia, Rada Gminy w Kiernozi, Urząd Gminy w Kiernozi, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kiernozi, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Podmioty lecznicze, szkoły ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 5.:

Rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacnianie lokalnych służb społecznych.

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie i wspieranie sektora ekonomii społecznej i solidarnej w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego podmiotami.
2. Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem ekonomii społecznej i solidarnej oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej w formie przedsiębiorstw społecznych i jednostki reintegracyjnych, np. spółdzielni socjalnej, klubu lub centrum integracji społecznej, ewentualnie podejmowanie współpracy z ww. jednostkami.
3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.
4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy, tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.
5. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.
6. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Systematyczne podnoszenie kompetencji przez kadrę GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach i kursach.
2. W razie potrzeby rozwijanie wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz opiekunek środowiskowych.
3. W razie potrzeby rozszerzenie sieci i oferty infrastruktury socjalnej w gminie.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.

5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej GOPS-u.
6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Realizatorzy:

Wójt Gminy Kiernozia, Rada Gminy w Kiernozi, Urząd Gminy w Kiernozi, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji:

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, instytucje rządowe, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Zwiększenie aktywności mieszkańców, zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym, większe kompetencje kadr pomocy społecznej, wyższa jakość świadczonych usług.

V. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kiernozia na lata 2023-2032 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny.
- Program współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań (poniżej zaprezentowano propozycję projektu przygotowanego w trakcie prac nad strategią).

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

Projekt 1.

nazwa projektu	Powstanie Sali Spotkań pn. „Kiernożki Senior”
wnioskodawca projektu	Gminna Biblioteka Publiczna w Kiernozi
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Urząd Gminy w Kiernozi ▪ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiernozi ▪ Klub Seniora w Kiernozi
cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywizacja i integracja seniorów ▪ przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji osób starszych ▪ odkrywanie i rozwijanie zainteresowań ▪ poszerzanie i zdobywanie wiedzy ▪ zaspokajanie potrzeb kulturalnych i towarzyskich
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy: osoby nieaktywne zawodowo, powyżej 60 roku życia

VI. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kiernozia na lata 2023-2032 będzie Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kiernozi. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 23. Ramy finansowe strategii w latach 2023-2032 (w zł)

2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.
3.096.364	3.189.255	3.284.932	3.383.480	3.484.985
2028 r.	2029 r.	2030 r.	2031 r.	2032 r.
3.589.534	3.697.220	3.808.137	3922.381	4.040.053

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2019-2021.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie przez koordynatora jej realizacji w formie raportu monitoringowego i przekazana do 30 czerwca do Wójta Gminy. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe (dla każdego wskaźnika określono jego wartość początkową za 2021 r. oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji dokumentu). W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Tabela 24. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii

wskaźnik monitoringowy	wartość w 2021 r.	wartość docelowa w 2032 r.
cel strategiczny 1		
liczba podmiotów gospodarczych w gminie	235	240
liczba osób bezrobotnych w gminie	55	50
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności	20, 13, 0	18, 11, 1
liczba rodzin pobierających świadczenia pomocy społecznej, świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	43, 114, 12	40, 120, 15
liczba gospodarstw pobierających dodatki mieszkaniowe (i energetyczne)	3 (3)	2 (2)
liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	20	24
liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie	0	1
liczba uchodźców objętych wsparciem	0	10
liczba mieszkań komunalnych i lokali socjalnych (oraz wspomaganych)	10 i 0 (0)	10, 1 (1)
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	812	1.200

liczba seniorów objętych pomocą społeczną	9	30
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności	36	40
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	0	7
liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi (oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi)	0 (0)	2 (2)
liczba osób objętych wsparciem w ramach klubu seniora	40	50
liczba nowo utworzonych przez gminę i jej jednostki organizacyjne miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością	0	1
liczba osób objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej	7	8
liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne	0	2
cel strategiczny 2		
liczba rodzin objętych pracą socjalną	107	100
liczba asystentów rodziny (oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem)	1 (3)	1 (4)
liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	0	15
liczba dzieci do lat 3. objętych opieką	0	25
liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	0	1
liczba realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka	2	3
cel strategiczny 3		
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie	5, 0, 0	6,1,2
liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego	26	32
liczba grup samopomocowych	1	2
liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego	15	20
liczba lokali dla ofiar przemocy w rodzinie	0	1
liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia	0	1
liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej	0	1
liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	0	2
liczba przedsięwzięć gminy w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	1	2
cel strategiczny 4		
liczba stwierdzonych przestępstw	79	60
liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych (w zakresie profilaktyki)	1	5
cel strategiczny 5		
liczba podmiotów ekonomii społecznej w formie przedsiębiorstw społecznych i jednostki reintegracyjnych	0	1
liczba organizacji pozarządowych	23	27
liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych	10	12
liczba pracowników GOPS-u (w tym liczba pracowników socjalnych)	9 (2)	10 (3)
liczba pracowników GOPS-u, którzy uczestniczyli w kursach i szkoleniach	9	10

Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.

SPIS TABEL I WYKRESÓW**Tabele:**

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2019-2021	20
Tabela 2. Kadra GOPS-u w 2021 r.....	28
Tabela 3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2019-2021.....	29
Tabela 4. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2019-2021	30
Tabela 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w gminie w latach 2019-2021	32
Tabela 6. Świadczenia wychowawcze przyznane w gminie w latach 2019-2021	33
Tabela 7. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2019-2021.....	33
Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2019-2021	34
Tabela 9. Świadczenia „Dobry Start” przyznane w gminie w latach 2019-2021 .	34
Tabela 10. Karty Dużej Rodziny przyznane w gminie w latach 2019-2021.....	35
Tabela 11. Instytucje wsparcia w gminie.....	36
Tabela 12. Podmioty udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	37
Tabela 13. Podmioty lecznicze i apteki w gminie.....	43
Tabela 14. Orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji oraz o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane mieszkańcom gminy przez KRUS w latach 2019-2021.....	49
Tabela 15. Formy świadczeń dla osób z niepełnosprawnością udzielonych w gminie w latach 2019-2021	50
Tabela 16. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	55
Tabela 17. Placówki oświatowe w gminie.....	58
Tabela 18. Placówki kulturalne w gminie	60
Tabela 19. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	60
Tabela 20. Podmioty ekonomii społecznej w gminie	62
Źródło danych: Urząd Gminy w Kiernozi.....	63

Tabela 21. Przepiępstwa popełnione w gminie w 2021 r.....	64
Tabela 22. Analiza SWOT.....	82
Tabela 23. Ramy finansowe strategii w latach 2023-2032 (w zł)	104
Tabela 24. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii	105

Wykresy:

Wykres 1. Osoby w gminie, którym w latach 2019-2021 udzielono pomocy i wsparcia	17
Wykres 2. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenie.....	17
Wykres 3. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenie pieniężne.....	17
Wykres 4. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenie niepieniężne	17
Wykres 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2019-2021 (liczba osób w rodzinach)	18
Wykres 6. Mieszkania w gminie w latach 2019-2020	19
Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2019-2021	19
Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie.....	22
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2019-2021	23
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2021 r.....	23
Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2019-2020* .	24
Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2019-2021	24
Wykres 13. Stopa bezrobocia w powiecie łowickim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2019-2021 (w %)	25
Wykresy 14-17. Bezrobotni w gminie na koniec 2021 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	26
Wykresy 18-19. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2019-2021	39
Wykresy 20-21. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2019-2021.....	40
Wykres 22. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2021 r. .	45
Wykres 23. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2021 r.....	45

Wykres 24. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2021 r.....	45
Wykres 25. Osoby z niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy w 2002 r.	47
Wykres 26. Struktura wiekowa osób z niepełnosprawnością w gminie w 2002 r.	47
Wykres 27. Osoby z niepełnosprawnością w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 r.	48
Wykres 28. Osoby z niepełnosprawnością w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 r.	48
Wykres 29. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Łowiczu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2019-2021 .	49
Wykres 30. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2019-2021.....	53
Wykres 31. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2019-2021	54
Wykres 32. Warunki życia w gminie	67
Wykres 33. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców gminy	68
Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	69
Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	70
Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?.....	70
Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	71
Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?.....	71
Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	72
Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	72
Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	73
Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	73
Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	74
Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	75

Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	75
Wykres 46. Czy doświadczyła Pani/doświadczył Pan przemocy?	76
Wykres 47. Czy słyszała Pani/słyszał Pan o osobach w gminie, które doświadczyły przemocy?	76
Wykres 48. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	77
Wykres 49. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy	78
Wykres 50. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	78
Wykres 51. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością z gminy.....	79
Wykres 52. Jakie działania umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnością pełniejszy udział w życiu społecznym?	79
Wykres 53. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?.....	80
Wykres 54. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	80
Wykres 55. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	81